

31.8.2015

KOKKOLAN KAUPUNKI
PERUSPALVELULIIKELAITOS
JYTA

AIKAA LAPSELLE
LASTEN JA NUORTEN
HYVINVOINTISUUNNITELMA
2015 - 2019

Suunnitelman kokoaminen | kehittämissuunnittelija Saara Lång

Sisällysluettelo

JOHDANTO	3
Arvopohja.....	4
Visio.....	4
Lasten ja nuorten kasvuolot sekä hyvinvoinnin tila	5
Tavoitteet ja menetelmät	7
Varhaiskasvatus, koulu ja oppiminen.....	10
Tavoitteet ja menetelmät	11
Turvallinen kasvuympäristö, osallistuminen ja sosiaalinen toiminta.....	14
Tavoitteet ja menetelmät	14
Yhteiskunnan tarjoama tuki ja suojelu	17
Eriyistä suojelua ja huolenpitoa tarvitsevien lasten hyvinvoinnista huolehtiminen.....	17
Tavoitteet ja menetelmät	18
Kehittämissesitykset suunnitelmakaudelle	20
Suunnitelman toteuttamisen seuranta	21
INDIKAATTORITIEDO	22

Kuva: Saara Lång

JOHDANTO

Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinta perustuu Lastensuojelulain (§12)¹, Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (§12) velvoitteisiin² ja sosiaalihuoltolaissa olevaan velvoitteeseen seurata ja edistää lasten ja nuorten hyvinvointia (§9).

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on edistää lasten ja nuorten sekä lapsiperheiden hyvinvointia sekä tukea lastensuojelun järjestämistä ja sen kehittämistä kunnassa. Laki velvoittaa suunnitelman hyväksymistä valtuustotasolla ja sen tarkistamista vähintään kerran neljässä vuodessa sekä suunnitelman huomioon ottamista talousarviota ja – suunnitelmaa laadittaessa³.

Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon Kokkolan kaupungin strategia (2013), Kokkolan kaupungin hyvinvointikertomus ja siihen liittyvä suunnitelma sekä Keski-Pohjanmaan kuntien ja Kruunupyyn kunnan mielenterveys- ja päihdestrategia (2012 -2016) ja turvallisuussuunnitelma (2010 - 2015) joissa strategisina painopisteinä ovat kuntalaisen, tässä suunnitelmassa lasten ja nuorten, hyvä terveys ja elämänlaatu sekä viihtyisä ja turvallinen elinympäristö. Hyvinvointisuunnitelmassa huomioidaan myös Nuorisopalvelut tulosalueen kehittämisstrategia 2010 – 2013, jossa painottuu nuorten ajankäyttöön kohdistuva aktiivisen kansalaisuuden edistäminen, nuoren sosiaalinen vahvistaminen, kasvun ja itsenäistymisen tukeminen. Nappu 2 – hankkeen (2011 -2013) lanseeraama varhainen avoin yhteistyö, joka rakentuu dialogiseen toimintakulttuuriin, ohjaa myös AIKAA LAPSELLE suunnitelmaa. Lasten ja nuorten äänenä suunnitelman laadinnassa on toiminut Kokkolan nuorisovaltuusto.

Suunnitelmaa varten tehtiin laaja sidosryhmäkysely, jossa mukana olivat alueen äitiys- ja lastenneuvolan, äitiyspoliklinikan ja lastenosaston, sivistystoimen, opiskelija- ja opiskeluhuollon, lasten ja nuorten perus- ja erityistason mielenterveys- ja päihdepalveluiden, lastensuojelun, poliisin, seurakunnan ja lasten- ja nuorten hyvinvoinnin asiaa ajavien yhdistysten edustus. Sidoryhmäkyselyn lisäksi lasta ja nuorta kohtaavat organisaatiot laativat omat tavoitteensa hyvinvoinnin edistämiseksi suunnitelma-alueella. AIKAA LAPSELLE Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet pohjautuvat tälle kartoitus- ja kuulemistyölle.

Suunnitelman ohjausryhmässä ovat olleet perhepalveluiden palvelupäällikkö Minna Lönnbäck, perhepalveluiden palvelujohtaja Pekka Kauppinen ja sosiaali- ja vammaistyön palvelujohtaja Seppo Mattila. Indikaattorit on koontanut hyvinvointikoordinaattori Riitta Kujala. Suunnitelman koordinoinnista ja kokoamisesta on vastannut kehittämissuunnittelija Saara Lång.

Käsitteet:	<i>Lapsi</i>	Lapsena pidetään alle 18 - vuotiasta henkilöä
	<i>Nuori</i>	Nuorena pidetään alle 29 -vuotiasta henkilöä ⁴
	<i>Hyvinvointi</i>	Hyvinvoinnilla tarkoitetaan lapsen ja nuoren hyvän elämän toteutumista elinolojen, ystävyysuhteiden ja itsensä toteuttamisen kautta
	<i>Indikaattori</i>	Indikaattorilla tarkoitetaan tunnuslukua, joka tiivistää aineistosta saatavan informaation. Indikaattoritiedon avulla hyvinvointisuunnitelmassa seurataan tavoitteiden toteutumista viimeisimmän saatavilla olevan tilastotiedon valossa

¹ Lastensuojelulaki 417/2007, § 12

² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, § 12

³ Kuntalaki 365/1995, § 65

⁴ Nuorisolaki 27.1.2006/72, § 2

Arvopohja

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman arvopohja pohjautuu lasten oikeuksien sopimukseen, jonka lähes kaikki maailman valtiot ovat ratifioineet⁵. Arvoina ovat: oikeudenmukaisuus ja turvallisuus sekä lapsen/nuoren iänmukaisten tarpeiden toteutumisen turvaaminen hoito- ja palvelujärjestelmässä.

Oikeudenmukaisuus

Jokaisella lapsella/nuorella on oikeus elämään.

Lasta ei saa syrjiä hänen tai hänen vanhempiansa ulkonäön, alkuperän, mielipiteiden tai muiden ominaisuuksien vuoksi. Lapsella ja nuorella on oikeus tulla kuulluksi häntä koskevissa asioissa.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta, välinpitämättömältä kohtelulta ja hyväksikäytöltä.

Yhteiskunnan on suojeltava lasta ja tuettava vanhempia lasten kasvatuksessa.

Vanhemmilla on ensisijainen ja yhteinen vastuu lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä lapsen edun mukaisesti. Lapsella on oikeus elää vanhempiensa kanssa, kun he takaavat lapselle hyvän ja turvallisen elämän. Vanhemmistaan erossa asuvalla lapsella on oikeus tavata ja pitää säännöllisesti yhteyttä kumpaankin vanhempansa. Tapaaminen voidaan estää, jos se on lapsen edun vastaista.

Lapsen/ nuoren iänmukaisten tarpeiden toteutumisen turvaaminen hoito - ja palvelujärjestelmässä

Lapsella on oikeus lepoon, leikkiin ja vapaa-aikaan sekä taide- ja kulttuurielämään. Lasta koskevia päätöksiä tehtäessä on aina ensimmäiseksi otettava huomioon lapsen etu.

Yhteiskunnan on kunnioitettava vanhempien tai muiden lapsen huoltajien vastuuta, oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen kasvatuksessa, mutta tarvittaessa tukea kasvatusvastuussa. Järjestöjen tekemä työ sekä uudenmuotoinen kansalaistoiminta tukevat palvelujärjestelmää.

Visio

Lupa mokata – onni olla tärkeä

Kokkolan nuorisovaltuusto kiteytti lapsen ja nuoren tarvitseman tuen lyhyeksi lauseeksi, joka sisältää lapsen/ nuoren elämän ainutlaatuisuuden ja arvokkuuden, mutta myös sen haurauden. Lapsi/nuori tarvitsee ympärillään olevan vanhemman, huoltajan, ammattikasvattajan, terapeutin tai lastensuojelutyöntekijän tukea ja turvaa kehittyäkseen ja kasvaakseen aikuiseksi. Nuorisovaltuuston laatima lauseke ohjaa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa ja sen toteutusta.

⁵ www.unicef.fi /YK:n Lapsen oikeuksien sopimus, joka on kirjattu vuonna 1989 valtioita sitovaksi

Lasten ja nuorten kasvuolot sekä hyvinvoinnin tila

Vuoden 2014 lopussa Keski-Pohjanmaalla ja Kruunupyssä oli 75 492 asukasta. Alle 29 – vuotiaita väestöstä oli 34 % , alle 18 vuotiaita lähes 24 % ja 0 -6 vuotiaita 8,5 % väestöstä.

Kouluterveyskyselyn⁶ 2013 mukaan nuorten terveys- ja hyvinvointitilanne on Keski-Pohjanmaalla ja Kruunupyssä monelta osin selvästi parantunut, joskin parantamista riittää edelleen. Terveellisten elintapojen osalta myönteinen kehitys on jatkunut; sekä peruskoululaisten että lukiolaisten viikoittainen alkoholinkäyttö ja säännöllinen humalaan juominen ja tupakointi ovat vähentyneet ja reipasta liikuntaa harrastavien määrä on lisääntynyt. Vaikka elintavoissa on tapahtunut paranemista silti ylipaino, eteenkin pojilla, on lisääntynyt. Aamiainen ja koululounas jätetään usein väliin ja uni jää vähäiseksi. Peruskoululaisista 25 prosenttia, lukiolaisista 31 prosenttia ja ammattiin opiskelevista 47 prosenttia nukkuu arkisin alle 8 tuntia yössä.

Tyttöjen oireilu on yleistä ja tytöt oireilevat huomattavasti poikia enemmän, mutta hakevat myös poikia useammin ongelmiinsa apua. Päänsärkyä, niska- ja hartiakipuja on noin 40 prosentilla peruskoulun ja lukion tytöistä. Myös kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta esiintyy 17 prosentilla peruskoulun ja 16 prosentilla lukion tytöistä.

Hyvinvointi jakautuu epätasaisesti

Suoritetun kartoituskyselyn perusteella⁷ voidaan todeta, että hyvinvoinnin todettiin jakautuvan epätasaisesti; on niitä jotka voivat erinomaisesti ja niitä jotka ovat heitteillä. Aikuisten ja nuorten työttömyys nähtiin osana syrjäytymiskehitystä, josta oltiin huolissaan. Vanhempien pienituloisuus vaikuttaa perheen elämään monin tavoin. Pienituloisten perheiden lapset osallistuvat muita lapsia vähemmän säännöllisiin harrastuksiin.

Vanhempien ja yhteiskunnan asenteet lasta ja nuorta kohtaan saivat kyselyyn vastanneilta kritiikkiä; lasta ei arvosteta, heille ei anneta aikaa, eikä heidän kasvun ja kehityksen sekä oppimisen tarpeita huomioida palveluissa. Toisaalta nostettiin myös esiin, että vanhemmat olisivat valmiit antamaan enemmän aikaa lapselle, mutta yhteiskunnan puitteet eivät anna siihen mahdollisuutta.

Perheen työttömyyden nähtiin heikentävän hyvinvointia; elintaso on alhainen ja joissakin tilanteissa päihteet voivat astua mukaan perheen arkeen. Myös nuorten vaikean työllistymisen nähtiin olevan riskitekijä nuoren hyvinvoinnille.

⁶ Kouluterveyskysely kerää tietoa nuorten elinoloista, kouluoloista, koetusta terveydestä, terveystottumuksista sekä opiskeluhuollosta. Kouluterveyskyselyn tulokset tukevat nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tehtävää työtä oppilaitoksissa ja kunnissa. Kyselyyn vastaa noin 200 000 peruskoulujen 8. ja 9. luokkien oppilasta sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijaa joka toinen vuosi. Vertailukelpoisia tietoja on kerätty peruskouluissa vuodesta 1996, lukioissa vuodesta 1999 ja ammatillisissa oppilaitoksissa vuodesta 2008 alkaen. Lähde: THL

⁷ Kartoituskysely, *Kartoitus lasten ja nuorten hyvinvoinnista 2015*, toteutettiin maaliskuussa 2015 Keski-Pohjanmaan kunnissa ja Kruunupyyn kunnassa. Kysely lähetettiin niille organisaatioille tai sidosryhmille, jotka kohtaavat työssään 0 - 29 -vuotiaita lapsia ja nuoria tai ovat mukana heitä koskevassa päätöksenteossa. Vastauksia kyselyyn tuli 264

Vastaajilla oli huoli perheiden köyhtymisestä ja eriarvoisuuden lisääntymisestä. Yhteiskunnan kokonaistaloudellinen heikko tilanne vaikuttaa myös palveluiden järjestämiseen ja saatavuuteen – tätä kautta myös eriarvoisuuden lisääntymiseen.

Kokkolan nuorisovaltuusto määritteli lapsen ja nuoren hyvinvoinnin suunnitelmaa varten.

Hyvinvoivan lapsen tunnistaa siitä, että hän on onnellinen ja hänen kohdallaan Lasten oikeudet toteutuvat

- Lapsien tulee voida hyvin eri osa-alueilla; psyykkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti.
- Hyvinvoivan lapsen ei tarvitse olla huolissaan ja hän voi luottaa täysin siihen, että on aikuisten hyvissä käsissä
- Hyvinvoiva lapsi haluaa oppia mielellään uusia asioita, hän lähtee mielellään kotiin, tarhaan, kouluun
- Hyvinvoinnin turvaamiseksi lapsen tulee saada tarvitsemansa apu

Hyvinvoiva nuori kykenee tasapainoiseen elämään ja harrastuksiin

- Hyvinvoivalla nuorella on luotettavat kaveri-, ystävä-, aikuis- ja perhesuhteet
- Nuoren hyvinvointia lisää toisten nuorten ja aikuisten hyväksyntä, kannustaminen ja positiivinen asennoituminen
- Nuoren hyvinvointia lisää tieto siitä, että ongelmista pääsee yli, elämää voi jatkaa, on toivoa
- Hyvinvointi on hyväksyntää ja yhteisön tukea

Terveys ja hyvinvointi

Vastaajat olivat huolissaan lasten ja nuorten mielenterveydestä. Psyykkisen pahoinvoinnin nähtiin alkavan entistä nuorempana. Huolta aiheutti nuorten levottomuus, vaikeus keskittyä, tunnemaailman hauraus ja epätasapaino, masennus, ahdistuneisuus, arvottomuuden tunne, empatiakykyisyys, itsensä vahingoittaminen, sekä se että nuorella ei ole toivoa eikä unelmia.

Nuorella nähtiin olevan vaikeus saada tukea ympäristöltä (vanhemmat, koulu) käsitellessään nuoruuteen liittyviä epävarmuuden ja ahdistuksen tunteita sekä perheen avioerotilanteita. Pahoinvoivalla nuorella koettiin olevan hyvin monella elämän osa-alueilla ongelmia. Nuorten pahoinvoinnin yhtenä aiheuttajana todettiin olevan sosiaalinen media ja media yleensä; valvominen, ulkonäköpaineet, kiusaaminen. Myös erilaiset riippuvuudet nousivat huolenaiheina esiin (digi-, rahapeli-, tupakka- ja päihderiippuvuus).

Vastauksissa nousi esiin huoli lasten arkirytmistä, johon tulisi kuulua säännölliset ruoka-ajat, riittävä ulkoilu ja liikunta. Kannettiin myös huolta nuorten seksuaalisesta kehityksestä ja niistä seksuaalisista ilmiöistä, jotka näkyvät mediassa – ja josta ne siirtyvät nuorten kokeiluihin. Osaa perheistä kuormittaa lasten käytöshäiriöt. Tilanteet olisivat korjattavissa hoidon ja kuntoutuksen avulla, mutta perheet eivät välttämättä saa tarvitsemaansa kuntoutusta lapselle/nuorelle (vaikeus saada maksusitoumusta, löytää terapeuttia, saada lääkitystä lapselle).

Tavoitteet ja menetelmät

Alueellinen ravitsemustyöryhmä asetti tavoitteekseen lasten ja nuorten terveyden ja terveellisten ruokailutottumusten edistämisen, sekä kansansairauksien ehkäisyn.

1. Lasten ja nuorten terveyden ja terveellisten ruokailutottumusten edistäminen

Menetelmä:

- Lapsille ja nuorille suunniteltujen ravitsemussuositusten noudattaminen joukkoruokailuissa
- Koulutus-, kurssi- ja kasvatustoiminta terveellisten ruokatottumusten edistämiseksi

Tavoitteiden toteutumista seurataan kasvukäyrien ja lasten ja nuorten painoindexien avulla.

Kokkolan kaupungin Liikuntapalvelut asetti tavoitteekseen lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen liikunnan avulla

2. Lasten ja nuorten liikkumisen lisääminen

Menetelmä:

- Järjestetään avoimia vuoroja liikuntapaikoilla ja matalan kynnyksen harrastustoimintaa lapsille ja nuorille
- Kehitetään lähiliikuntapaikkoja päiväkotien, koulujen ja asuinalueiden yhteyteen.
- Edistetään liikkumista laajassa yhteistyöverkostossa

Kokkolan kaupungin äitiys- ja lastenneuvolat asettivat tavoitteekseen:

2. Lapsen ja lapsiperheiden hyvinvoinnin turvaamisen

- Lapsiperheiden hyvinvoinnin lisääntyminen;
- Lapsiperheille tuotetaan palvelut, jotka turvaavat turvallisen kasvuympäristön; lapsen psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen kehityksen ja hyvinvoinnin
- Ennaltaehkäisevän työn vahvistaminen
- Yhteistyön vahvistaminen eri sidosryhmien kanssa

Palveluiden alueellinen tasa-arvoisuus

Menetelmä:

- Laajat terveystarkastukset
- Perheen tukeminen matalalla kynnyksellä (ylimääräiset kotikäynnit, perhetyöntekijäresurssien käyttö terveydenhoitajan työparina)
- Moniammatillinen tiimityöskentely monitoimijaisen johtajuuden alla
- Työntekijäresursointi lain mukaiseksi (tällä hetkellä neljän terveydenhoitajan vaje)

Kokkolan koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto asetti tavoitteekseen

3. Terveyttä edistävien elintapojen tukeminen

- Ennaltaehkäisevän työn vahvistaminen
- Perheiden, lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen
- Monialaisen yhteistyön kehittäminen

Menetelmänä tavoitteen saavuttamiseksi ovat

- Laajat terveystarkastukset
- Palveluja yhteen sovittava johtaminen; asiakaslähtöisen ja ehkäisevän toiminnan vahvistaminen
- Sähköisten palvelujen käyttöönotto
- Terveystoimintajaresurssien lisääminen

Monitoimijainen, päihteitä käyttävien äitien kanssa työskentelevä verkosto asetti tavoitteekseen turvata sikiölle mahdollisuuden olla suojattuna päihdyttäviltä aineilta raskauden ajan.

4. Turvataan sikiölle mahdollisuus olla koko elinkaarensa ajan suojattuna päihdyttäviltä aineilta, jotka vaarantavat hänen kasvunsa mahdollisuudet

Menetelmäksi he sopivat moniammatillisen/monitoimijaisen yhteistyön ja selkeästi määritellyn hoitovastuun tässä äitiryhmässä. Moniammatillisessa yhteistyössä kartoitetaan asiakkaan viranomaisverkosto, jossa yhteistyötä tehdään niin, että verkoston jäsenet ovat tietoisia äidin/perheen todellisesta tilanteesta raskauden aikana. Mikäli AUDIT – pisteet ylittyvät (<10) tai äidillä on huumeidenkäyttöä äitiysneuvolasta tehdään lähete äitiyspoliklinikalle. Yhteistyötaho, joka on huolissaan raskaana olevan äidin päihteidenkäytöstä kokoaa verkostokokouksen äitiyspoliklinikalle, jossa tehdään perheelle hoito- ja kuntoutussuunnitelma. Neuvola kutsutaan mukaan päihde-ensikodin ja avopalvelun verkostopalaveriin. Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus. Asiakkaalle määritellään hoitopaikka, jolla on hoitovastuu. Alle 18 – vuotiaiden raskauksissa on mukana aina lastensuojelu. Yllätysraskauksissa tehdään yhteistyötä vauvatiimin kanssa.

Lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmä asetti tavoitteeksi lapsen ja nuoren iänmukaisen kehityksen ja kasvun turvaamisen; lapsiperheiden tukemisen, kotiin saatavien palveluiden (lapsiperheiden kotipalvelu) kehittäminen ja turvaaminen, sekä neuvolan perhetyön lisääminen ja kehittäminen.

5. Lapsen ja nuoren iänmukaisen kehityksen ja kasvun turvaaminen

Työryhmä totesi, että menetelmänä tavoitteen toteuttamiseen on asiakkaita palveleva, oikea-aikainen apu sekä lapsiperheiden osallisuuden paraneminen palveluissa tulosten saavuttamiseksi. Lapsen ja nuoren iänmukaisen kehityksen ja kasvun turvaaminen;

- Lapsiperheiden tukeminen
- Palvelut kotiin – lapsiperheiden kotipalvelu
- Neuvolan perhetyö

Kokkolan perheneuvola asetti tavoitteekseen lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisen sekä vanhemmuuden vahvistamisen kasvatustehtävässä.

6. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen sekä vanhemmuuden vahvistaminen kasvatustehtävässä

Perheneuvolan palveluissa arvioidaan lapsen, nuoren tai /ja perheen hoidon tarvetta. Tämän arvioinnin perusteella laaditaan asiakassuunnitelma.

Tavoitteen saavuttamiseksi

- Tehdään asiakastyötä; kasvatusta ja perheneuvontaa, yksilö-, pari- ja perheterapiaa, verkostoneuvotteluja, tuki- ja ohjauksikäyntejä, konsultaatioita sidosryhmille
- Etsitään huoltajalle/ perheelle voimavaroja yhteistyössä hänen/ heidän kanssaan
- Tuetaan vanhempaa hänen vanhemmuudessaan; tarjotaan toivon näkökulmaa vanhemmuuteen ja rohkaistaan ottamaan vastuu vanhempana arjessa
- Tehdään yhteistyötä eri viranomaisten kanssa (kirjaamisjärjestelmät tulisi olla yhtenäiset)
- Tarvittaessa ohjauksia terveyskeskukseen, työterveyshuoltoon, erikoissairaanhoidon, lastensuojeluun. Asiakkaan tarpeen perusteella voidaan myös etsiä erilaisia tukitoimia mm. kotipalvelua

Peruspalveluliikelaitos Jytan psykososiaaliset palvelut asetti tavoitteekseen tukea lapsen ja nuoren iänmukaista kasvua ja kehitystä

7. Tuetaan lapsen ja nuoren iänmukaista kasvua ja kehitystä

- Annetaan valmiuksia ja edellytyksiä lapselle /nuorelle tasa-arvoiseen selviytymiseen elämässä
- Tuetaan perheen tai huoltajan vanhemmuutta lapsen ja nuoren hyvinvoinnin lisäämiseksi
- Palvelut ovat tasaveroiset toiminta- alueella

Menetelmä

- Vastataan lasten, nuorten ja perheiden tarpeisiin
- Annetaan tukimusta, hoitoa ja asiantuntija-apua lasten ja perheiden ongelmatilanteissa lapsille, nuorille, perheille ja sidosryhmille
- Tehdään oppimisvaikeus- ja kehitystasotutkimuksia, lasten ja nuorten terapiaa, tunne-elämän kehityksen tutkimuksia, kehitystasotutkimuksia, perheen asioiden sovittelua ja järjestelyä lasten edun mukaisesti
- Osallistutaan tavoitteita edistäviin verkostoihin

Keski-Pohjanmaan keskussairaalan nuorisopsykiatrian poliklinikka/osasto asetti tavoitteeksi nuoruusiän kehityksen tukemisen tukemalla vanhemmuutta, ratkomalla koulunkäyntiongelmia nuoren kanssa sekä etsimällä tapoja sairauden oireiden helpottamiseksi.

8. Nuoren nuoruusiän kehityksen tukeminen; itsenäistyminen, vastuun ottaminen omasta elämästä, eteenpäin pyrkiminen, kuulluksi tuleminen, nuoruusikään liittyvä epävarmuuden kestäminen

- Poistetaan esteitä nuoruusiän kehitykselle; vanhemmuuden tuki, koulunkäyntiongelmia, sairauden oireiden helpottaminen

Menetelmä

- Nuorelle annetaan mahdollisuus turvalliseen suhteeseen aikuisen/ terapeutin kanssa, joka kuulee nuorta, kohtaa nuoren vaikeaa oloa ja kestää sen mitä nuori kertoo
- Nuoren kanssa työskennellään niin, että voidaan ymmärtää häntä kokonaisvaltaisesti
- Osastohoidon avulla nuorelle annetaan rajat ja strukturoitu arki osastohoidossa (vuorokausirytmä, sopimuksista kiinni pitäminen, ateriat, huolenpito)
- Yhteistyö nuoren perheen ja verkostojen kanssa

Perhonjokilaakson päihdetyöryhmä asetti tavoitteekseen

9. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden terveellinen ja turvallinen elämäntapa

Menetelmä:

- Suunnitellut, systemaattisesti vuosittain järjestettävät tapahtumat,
- Mielensterveys – ja päihdeviikot
- Painopisteet: pojat, perheet

Varhaiskasvatus, koulu ja oppiminen

Kartoituskyselyssä todettiin, että elämähallintataitoja ei opita kodeissa enää samalla tavalla kuin aikaisemmin. Lapsilla ja nuorilla nähtiin olevan huonovointisuutta ja vaikeuksia koulussa, joka vaikeuttaa oppimista. Koulupäivien koettiin kuluvan ongelmien selvittelyssä, jotka (ongelmat) estävät oppimista. Koulun tukitoimet vähenevät kaiken aikaa. Säästöt kohdistuvat oppilaisiin, jotka tarvitsevat eniten tukea.

Suuret ryhmäkoot, sekä päiväkodeissa että koulussa, olivat yhtenä huolenaiheen. Myös esiopetuksen koulumaisuus tuotti huolta.

Keskilapsuuden kehitysvaiheessa keskeisiä elementtejä ovat lapsen sosiaalistuminen, kuuluminen eri ryhmiin ja harrastusten piiriin. Turvallinen sosiaalinen ympäristö ja harrastustoiminnan mahdollistaminen ovat tässä iässä tärkeitä.

Tavoitteet ja menetelmät

Kokkolan kaupungin varhaiskasvatus 0 – 3 v – asetti kokonaistavoitteekseen:

1. Leikkivä lapsi

- Jokainen perhe saa haluamaansa palvelua varhaiskasvatuksesta
- Kehittää avointa varhaiskasvatusta ja pyrkiä antamaan realistinen vaihtoehto muulle päivähoidolle
- Koota yhtenäinen verkosto, joka tukee lapsen ja perheen tarpeita
- Yhteistyön tekeminen ja edelleen kehittäminen terveydenhuollon ja varhaiskasvatuksen välillä

Menetelmä:

- Laaditaan hoitosopimus perheen tarpeita vastaavaksi
- Tarjotaan vaihtoehtoja; järjestetään leikkitoimintaa, perhepäivähoitoa, päiväkotitoimintaa, avointa varhaiskasvatusta osapäivähoitoa, kokopäivähoitoa
- Tehdään tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden kesken

Kokkolan kaupungin esiopetus asetti tavoitteeksi:

2. Leikkivä lapsi, joka iloitsee oppimisesta

- Kehittää esiopetusta esiopetusta kaupungin strategian mukaisesti
- Varmistaa kaikille mahdollisuus joustavaan esi- ja alkuopetukseen
- Järjestää opetus lähikouluperiaatteella
- Järjestää osahoito ja kokopäivähoito samassa yksikössä, saman henkilökunnan kanssa
- Taataan jokaiselle lapselle esiopetus, vaikka lapsi olisi hoidossa ilta- ja yöpäivähoitoon
- Varmistetaan erityisryhmille ja eri kieliryhmille esiopetuspalvelut
- Huomioidaan lapsen osallisuus
- Varmistetaan monipuolinen oppimisympäristö ja osaamisen sekä opetuksen laatu
- Tiivistetään yhteistyötä yhteistyöverkoston kanssa (varhaiskasvatuksen sisällä, suhteessa kouluihin)

Menetelmä:

- Varmistetaan lasten hyvinvointi olemassa olevien strategioiden ja suunnitelmien jalkauttamisella
- Laadukas toiminta hyvien OPS- suunnitelmien tavoitteiden mukaisesti (tasokartoitukset)
- Tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa (Wilma-ohjelma, keskustelut)
- Tehdään ja tiivistetään yhteistyötä varhaiskasvatuksen sisällä ja eri koulujen kanssa sekä muiden sidosryhmien (esim. tutkimus- ja terapiapalvelut, neuvola, perheneuvola, lastensuojelu, ulkomaalaistoimisto)
- Hyödynnetään tietotekniikkaa opetuksessa
- Varmistetaan henkilökunnan osaaminen täydennyskoulutuksen avulla

- Varmistetaan opetuksen laatu, opetuksessa tarvittavat riittävät resurssit ja oppimisympäristöjen monipuolisuus
- Varmistetaan, että järjestelmä joustaa lapsen tarpeen mukaisesti (ei päinvastoin)

Kokkolan kaupungin varhaiserityiskasvatuksen konsultoivat erityislastentarhanopettajat asettivat tavoitteekseen

3. Lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi

- Ennaltaehkäisevä työ kohdistuu lapsen tuen tarpeen varhaiseen tunnistamiseen
- Onnistunut varhaiskasvatus
- Osallisuuden vahvistaminen niin, että lapsi kokee olevansa osa sosiaalista verataisryhmäänsä
- Joustava siirto varhaiskasvatuksesta perusopetukseen

Menetelmä

- Laaja-alainen ja ajantasainen erityisasiantuntijuus tukea tarvitsevien lasten asioissa
- Tuen tarpeen kartoitus ja tuen järjestäminen
- Henkilöstön ohjaus- ja konsultointi
- Huoltajien, henkilöstön ja lapsen yhteistyötahojen kanssa toteutettu kasvatuskumppanuus

Perhonjokilaakson varhaiskasvatuksen johtajat ja kiertävät erityislastentarhanopettajat asettivat tavoitteeksi

4. Tavoitteena on lapsen hyvinvointi ja tasapainoisuus; lapsen luottamus kasvattavaan/hoitavaan aikuiseen, terve itsetunto, mahdollisuus oman itsensä toteuttamiseen sekä toimiviin sosiaalisiin suhteisiin

- Lapsella ja perheellä on palvelut, jotka mahdollistavat kasvatuskumppanuuden
- Lapsella ja perheellä on toimivat verkostot sekä mahdollisuus turvallisiin kohtaamis-/leikkipaikkoihin
- Lapselle ja perheelle järjestetään tarvittaessa akuuttia tai pitkäkestoista tukea lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi tilanteissa, joissa perheen olosuhteet, talous tai kyky huolehtia lapsesta ovat puutteelliset

Menetelmä

- Varmistetaan varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin mallin pohjalta palvelujen taso
- Lapselle tehdään varhaiskasvatussuunnitelma, järjestetään pedagoginen arviointi ja tarvittava hoito- sekä tarvittava kuntoutus
- Vanhemmat saavat tarvitsemansa tuen sosiaali- ja terveydenhuollosta sekä varhaiskasvatuksesta
- Vanhempien kanssa varhaiskasvatuksella on avoin kasvatuskumppanuus, johon työntekijät ovat sitoutuneet.

- Kasvatuskumppanuuteen liittyy olennaisesti henkilökunnan kyky ottaa puheeksi myös haasteelliset asiat vanhempien kanssa
- Erityistä tukea tarvitsevat lapset saavat tarvitsemansa henkilöstöresurssin kehityksen ja kasvun turvaamiseksi
- Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on pätevyys ja he saavat tarvittavan täydennyskoulutuksen tehtävänsä sekä heidän hyvinvoinnistaan ja jaksamisestaan huolehditaan.
- Henkilökunnalla on valmiudet tunnistaa lapsen tunteita ja yhdessä lapsen kanssa sanoittaa hänen oloaan.
- Tehdään monitoimijaista, poikkisektoraalista yhteistyötä lapsen ja perheen asioissa
- Tilojen toimivuus, terveellisyys ja turvallisuus, ryhmäkojo, sekä henkilöstöresurssi tukevat lapsen kasvua ja kehitystä
- Turvataan varhaiskasvatuksen ulkopuolella olevien lasten kasvun ja kehityksen tuki
- Lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan draaman, musiikin ja kuvataiteen keinoin.
- Tuetaan vanhempien vertaisryhmätoimintaa sekä vanhempien yhdistysten toimintaa.
- Hyödynnetään kehittämistyössä asiakastytyväisyyskyselyjä ja asiakasosallisuutta (suunnittelu, toteutus, arviointi)
- Ympäristösuunnittelussa otetaan huomioon lasten liikkuminen ja harrastustoiminta
- Koko Keski-Pohjanmaan maakunnan alueella yhtenäistetään maksukäytäntöjä vähävaraisten perheiden kohdalla.

Kokkolan opiskeluhuollon ohjausryhmä asetti tavoitteekseen

- 5. Lasten ja nuorten psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin tukeminen ennaltaehkäisevästi**
- 6. Kouluissa olevan toimintakulttuurin muutoksen tukeminen uuden oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaiseksi**

Menetelmä:

- Ohjataan, suunnitellaan, kehitetään ja arvioidaan paikallista opiskeluhuoltoa
- tuetaan koulukohtaisten opiskeluhuoltosuunnitelmien toimeenpanoa
- koulukohtaisille oppilashuollon ryhmälle tehdään kysely koulukohtaisen oppilashuoltotoiminnan toteuttamisesta uuden lakimuutoksen myötä

Ammattiopiston opiskelijahuollon ohjausryhmä asetti tavoitteekseen nuoren kasvun tukemisen, ammattiin valmistumisen ja työelämään siirtymisen.

- 7. Tuetaan nuoren kasvua elinvoimaiseksi ja hyväksi ihmiseksi; hänen osallisuuttaan ja elämänhallintaansa, sekä ammattiin valmistumista ja työelämään siirtymistä**

Menetelmänä tavoitteen saavuttamiseksi ovat:

- Nuorelta vaaditaan niitä asioita, joita työelämässä tarvitaan
- Kohdataan nuori niin, että hän tulee kuulluksi
- Vastataan nuoruusiän haasteisiin huomioimalla nuoren tarpeet

- Luodaan vaihtoehtoisia peruskoulutusmahdollisuuksia esim. työpajatoiminnalla
- Resurssit tarpeen mukaiseksi (terveydenhoitaja, koululääkäri, koulukuraattori ja koulupsykologipalvelut lain mukaisesti)
- Erityisopetuspalveluiden resursointi ja niiden kehittäminen ammattiopistossa

Turvallinen kasvuympäristö, osallistuminen ja sosiaalinen toiminta

Kartoituskyselyn mukaan vanhemmilla koettiin olevan sellaisia paineita arjesta suoriutumisessa, jotka vaikuttavat vanhemmuuteen. Perheiden yhteinen aika on jäämässä vähiin johtuen työelämän vaatimuksista. Monen perheen aikuisen tilanne koettiin huonona ja todettiin huonontavan lasten hyvinvointia.

Muutokset arvomaailmassa ja moraalissa – mukavuus ja asioiden helppous ovat nousseet arvomaailmassa prioriteeteiksi. Vastauksissa nousi esiin myös ajalle ominainen yksilökeskeisyyden ja oman itsen korostaminen yhteisöllisyyden kustannuksella. Tämän nähtiin vaikuttavan siihen miten vanhempi asettuu vuorovaikutukseen lasten ja nuorten kanssa. Vastauksissa tuli esiin, että vanhemmat eivät osaa tai jaksa olla vanhempia lapsilleen. Vanhempien työ ja harrastukset menevät lasten kasvatuksen edelle.

Todettiin, että yhteiskunnan kovat arvot ja kilpailu, some/media luovat vääristyneitä ihanteita ja vaatimuksia, joiden käsittelemiseen nuorella ei ole eväitä. Lapsen/ nuoren autonomiaa kunnioitetaan liikaa, vaikka hän tarvitsisi rinnalleen välittävän vanhemman, joka uskaltaa ja osaa olla aikuinen ilman aggressiivisiä hallintakeinoja.

Vastaajat olivat huolissaan lisääntyneestä lasten yksinäisyydestä ja turvattomuudesta, lapsiperheissä olevasta väkivallasta ja päihteidenkäytöstä sekä lisääntyneistä avioeroista.

Perheiden yhdessäoloaika on vähentynyt. Aikuisten itsekkyyden nähtiin lisääntyneen. Arjen johdonmukainen suunnitelmallisuus on heikkoa. Erotilanteissa oltiin huolissaan lapsista, jotka vaihtavat kotia viikon välein.

Nuorten osattomuus sosiaalisissa suhteissa tuotti huolta; koulupoissaolot, kaverisuhteiden vähäisyys, koulukiusaaminen, yksinäisyys. Nähtiin puutteita myös kasvatuskumppanuudessa koulun ja kodin välillä. Opettajien ajateltiin olevan ylikuormittuneita ja koululla ylipäänsä näytti olevan jähmeä asenneilmapiiri erilaisia oppijoita ja perheitä kohtaan.

Tavoitteet ja menetelmät

Kokkolan nuorisovaltuusto asetti tavoitteekseen

- 1. Nuorten osallisuuden ja hyvinvoinnin tukeminen**
- 2. Nuorten näkökulman uskottava esille tuominen/ kuuleminen palveluiden suunnittelussa**
- 3. Nuorten mielipiteen arvon lisääminen aikuisten silmissä**

Menetelmä:

- edistetään nuorten elinoloja, hyvinvointia ja aktiivista kansalaisuutta yhteisöllisyyden avulla; nuorten kuulemista lisätään lautakunta- ja työryhmyöskentelyssä (lausunnot, virkamieskuuleminen, edustuspaikkojen lisäys)
- nuoret voivat välittää informaatiota muille nuorille, kulkee molempiin suuntiin
- kummikoulutoiminta nuorisovaltuustolta alakouluihin (kierroksia alakouluihin) esim. alakoulujen oppilaskunnan hallitusten kanssa jotain yhteistyötä/kuulumisien vaihtamista
- mukanaolo lasten ja nuorten asioiden käsittelyssä
- viedään ideoita eteenpäin
- vältetään väärinymmärryksiä

Kokkolan kaupungin nuorisopalvelut asetti tavoitteekseen

- 1. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin, ilon ja kasvun tukeminen**
- 2. Tukea nuorta ottamaan vastuu omasta elämästään hyvän yhteisön tuella**

Menetelmä:

- Nuorten osallisuuden edistäminen päätöksentekorakenteissa, päätettäessä nuoria koskevista asioita
- Palveluissa tarjotaan nuorelle aikuisen turvallista ja välittävää läsnäoloa; tuetaan nuorten itsetuntoa, yhdessäoloa, nuorisokulttuureja sekä nuorten kiinnittymistä yhteiskuntaan
- Täydennetään kodeissa ja kouluissa tapahtuvaa kasvatusta nuoria lähellä olevan toiminnan järjestämisellä
- Tuodaan Kokkolan nuorisopoliittiseen päätöksentekoon tueksi nuorten elinoloja kuvaavaa indikaattoritietoa ja osallisuustoiminnan kautta saatua nuorten mielipidetietoa

Kokkolan suomalaisen seurakunnan varhaiskasvatus-, nuoriso ja maahanmuuttajatyö asetti tavoitteekseen tukea lapsen/ nuoren positiivista itsetunnon kehitystä; antaa hänelle kokemus siitä, että hän on arvokas, tärkeä ja ainutlaatuinen, sekä tukea maahanmuuttajien integroitumista suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan

- 3. Tuetaan lapsen/nuoren positiivista itsetunnon kehitystä; annetaan hänelle kokemus, että hän on arvokas, tärkeä ja ainutlaatuinen**

Menetelmänä tavoitteen saavuttamiseksi on

- Lapselle/nuorille annetaan mahdollisuus olla mukana seurakunnan toiminnassa huolimatta hänen sosiaalisesta taustasta, statuksesta tai osaamisestaan. Mahdollistetaan hänelle osallisuus yhteisössä ja yhteiskunnassa.
- Mahdollistetaan kristillisten arvojen avulla lapselle/ nuorelle turvallinen arvo- ja kasvupohja
- Hyväksytään lapsi ja nuori sellaisena kuin hän on (saa olla myös pieni, rikki ja silti tärkeä)
- Lapset, nuoret ja perheet oppivat sanoittamaan omia tunteitaan
- Annetaan tukea elämänkatsomuksellisissa kysymyksissä

- Kuljetaan lapsen ja nuoren rinnalla, jolla elämä on haasteellista
- Mahdollistetaan vertaistuki
- Maahanmuuttajilla seurakunnassa on mahdollisuus verkostoihin ja tukihenkilöihin
- Sidosryhmäyhteistyö

Kokkolan turvallisuus-, päihde- ja mielenterveystyön neuvottelukunta kiinnitti erityistä huomiota maahanmuuttajalasten ja -nuorten hyvinvointiin.

Mahdollisuuksien maanantai – työryhmä koostui eri keskipohjalaista järjestöistä, jotka tekevät työtä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi.

Järjestöjen tavoitteet

- 4. Yksinäisyyden ja kiusaamisen vähentäminen yhteisen suunnitelman kautta sekä päihitteettömyyden tukeminen**
- 5. Lapsiystävällinen ja lapsilähtöinen yhteiskunta**
- 6. Eriarvoisuuden lisääntymisen pysähdyttäminen lapsipoliittisilla ratkaisuilla; peruspalvelut ovat toimivia, varmistetaan lapsivaikutukset päätöksen teossa, tuetaan yhteisenä tavoitteena monitoimijaista yhteistyötä**
- 7. Kunnallisessa päätöksenteossa säästöjen yhteydessä arvioidaan päätösten lapsilähtöiset vaikutukset**
- 8. Palveluntuottajasopimuksia selkiytetään ja sujuvan yhteistyön esteenä olevaa byrokraattisuutta puretaan**
- 9. Kunta-järjestöyhteistyön lisääminen; järjestöjen keskinäinen sekä sidosryhmien kanssa tehtävän yhteistyön edistäminen**
- 10. Koko kylä kasvattaa – toimintamallin tukeminen**

Menetelmänä tavoitteen saavuttamiseksi

- Lapsille ja vanhemmille annetaan some - opetusta (3lk)
- Järjestöjen välinen yhteistyö, koordinoitu toiminta
- Yhdistysten käytössä olevan eViljon hyödyntäminen tiedottamisessa
- Tehdään yhteistyötä eri järjestöjen ja sidosryhmien kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi
- Kuullaan nuoria päätöksenteossa esim. tukemalla nuorisovaltuustojen työskentelyä
- Vaikutetaan lapsen asemaan yhteiskunnassa mikrotasolta metatasolle; kerätään tietoa ja kehitetään vaikuttamiskeinoja yhdistyksissä, alueilla ja valtakunnallisesti
- Saavutetaan yhteinen näkemys siitä mitä lapsen ja kasvu ja kehitys edellyttää ja sovitaan niistä menetelmistä, joilla voidaan syrjäytymiskehitys pysäyttää
- Tuetaan lasta ja nuorta eri nivelvaiheissa, kun hän siirtyy varhaiskasvatuksesta kouluun, kouluasteelta toiselle ja työelämään. Vaikutetaan siihen, että opiskelija- ja opiskeluterveydenhuolto on riittävän matalakynnyksinen ja helposti saavutettava.
- Rakennemuutoksen yhteydessä tiedotetaan palvelujärjestelmästä (käsittäen varhaiskasvatus-, koulu-, työnhaku-, psykososiaaliset palvelut) ja sen antamista mahdollisuuksista tukea lapsen ja nuoren kehitystä sekä perhettä/ huoltajaa
- Tuetaan lasten ja nuorten kansalaistaitojen oppimista, jossa on myös mukana vapaaehtoistoiminnan opettaminen

Kehitetään yhdistyksissä ja järjestöissä toiminnan vaikutuksen ja tehtävän työn laadun arviointia:

- Tuotettujen palveluiden arviointi ja kehittäminen asiakaskyselyiden ja asiakasosallisuuden avulla
- Kansalaistyön vaikuttavuuden arviointi

Yhteiskunnan tarjoama tuki ja suojelu

Kartoituksen vastauksissa todettiin, että palvelurakenne ja järjestelmä eivät vastaa tämän päivän haasteisiin. Lapsen ja nuoren kehityksen ja oppimisen tarpeita ei huomioida palveluissa. Ilmeneviin ongelmiin ei puututa ajoissa. Nuorten on vaikea saada kuntoutusta. Peruspalveluiden niukka resursointi, vaikeus rekrytoida, näkyy siinä, että palveluja ei saa tai akuutissa tarpeessakin niihin joutuu jonottamaan kohtuuttoman pitkään. Lähetekäytäntö pitkittää ja joissakin tapauksissa estää erityispalvelujen saamisen.

Näihin epäkohtiin ollaan hakemassa ratkaisua suuressa sosiaali- ja terveydenhuollon integraatioprosessissa, jota ollaan parhaillaan valmistelemaan suunnitelma-alueella. Tavoitteena on asiakaslähtöinen, selkeä ja matalakynnyksinen palvelujärjestelmä.

Palvelujärjestelmän kyky vastata lasten ja nuorten tarpeeseen

Palvelujärjestelmän koettiin vastaavan tyydyttävästi lasten ja nuorten palveluiden tarpeeseen. Palvelujen pisteytyksessä tyytyväisyyskeskiarvon yläpuolelle nousivat neuvolapalvelut, terveysneuvonta- ja terveystarkastuspalvelut, synnytys- ja naistenklinikan palvelut, varhaiskasvatuspalvelut, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon palvelut, suun terveydenhuollon palvelut, nuoriso- ja liikuntapalvelut, seurakuntien tarjoamat palvelut ja etsivän nuorisotyön palvelut.

Vastauksissa nousi esiin, että auttavaa henkilöstöä on liian vähän (esim. perheiden kotipalvelu, neuvolan perhetyöntekijät, sosiaalipalvelut, matalankynnyksen mielenterveyspalvelut, koulupsykologin ja psykiatrian palvelut). Lievemmistä ongelmista kärsivät lapset tai nuoret eivät välttämättä saa palvelua lainkaan.

Todettiin, että palvelujärjestelmällä tulisi olla tieto tukea tarvitsevista lapsista ja näiden tietojen tulisi kulkea yli sektorirajojen. Tällä hetkellä palvelujärjestelmä on sirpaleinen eikä kokonaisvastuuta tilanteesta/ palveluista näytä olevan kenelläkään.

Erityistä suojelua ja huolenpitoa tarvitsevien lasten hyvinvoinnista huolehtiminen

Lapsen kasvuun ja kehitykseen vaikuttavat perhe- ja ympäristötekijät. Kasvu ja kehitystä voidaan turvata tunnistamalla lapsen/ nuoren kehitykselliset tarpeet ja vanhempien toimintakyky toimia vanhempana. Kehityksellisen tarpeen ja vanhemmuuden välisessä ristiriitatilanteessa voidaan lasta ja nuorta tukea joko tukemalla vanhemmuutta tai turvaamalla lapsen kasvu ja kehitys perheen ulkopuolisissa olosuhteissa.

Lastensuojelulain mukaan lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin.

Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan tekemällä lastensuojelutarpeen selvitys ja asiakassuunnitelma, järjestämällä avohuollon tukitoimia sekä tarvittaessa lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto.

Sosiaalihuoltolaissa peruseriaatteina ovat asiakaskeskeisyyden vahvistaminen ja asiakkaan oikeus niihin palveluihin, joilla turvataan välttämätön huolenpito ja toimeentulo sekä lapsen terveys ja kehitys. Osa lastensuojelun avohuollon tukitoimista siirtyy sosiaalihuoltolain mukaisiksi palveluiksi. Tavoitteena on madaltaa tuen hakemisen kynnyksiä ja turvata tarvittava tuki perheille oikea-aikaisesti ilman lastensuojelun asiakkuutta. Lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvonta olisi uusi kunnalle määritelty tehtävä. Lisäksi lapsiperheille olisi järjestettävä välttämätön kotipalvelu.

Tavoitteet ja menetelmät

Peruspalveluliikelaitos Jytan aikuissosiaalityö asetti tavoitteekseen

1. Lapsen ja nuoren hyvinvoinnin turvaaminen

- Lapsen hyvinvoinnin turvaaminen avo- ja avioerotilanteissa
- Lapsen hyvinvoinnin turvaaminen perheen/huoltajan tiukassa taloudellisessa tilanteessa
- Itsenäistyvän nuoren tukeminen
- Tuetaan nuorta, jolla on päihde- ja /tai mielenterveysongelmassa
- Tuetaan nuorta, jolla on vaikeuksia arjen hallinnassa; vuorokausirytmien saamisessa, omasta itsestä huolehtimisessa, opintojen loppuun saattamisessa ja työelämään siirtymisessä

Menetelmät:

- Lastenvalvojan tekemä työ: isyyden tunnustaminen, huolto- tapaamis- ja elatussopimukset
- Ohjataan asiakasta/ asiakkaita Eroneuvon ja/tai perheasioiden ja/tai tarvittaessa käräjäoikeuden sovittelun piiriin
- Myöntää ennaltaehkäisevää toimeentulotukea turvatakseen lasten ja perheiden hyvinvoinnin (arjen ja asumisen turvaaminen)
- Myöntää huoltajalle/ perheelle täydentävää toimeentulotukea lapsen tarvitsemiin kuluihin (harrastukset, harrastuksiin tarvittavat välineet, tapaamiskulut, tuettu loma)
- Annetaan taloudellista avustusta oman asunnon hankkimiseen; takuuvuokra, huonekalut, perustaloustarvikkeet tai ohjataan nuori tuetun asumisen piiriin
- Annetaan taloudellista apua opintojen loppuun saattamiseen
- Tuetaan nuorta opintojen loppuun saattamiseen tai työpaikan etsimiseen (räätälöidyt opintopolut, työtoiminta, yhteys Etsivään nuorisotyöhön, yhteistyö oppilaitosten ja TE -toimistojen kanssa)
- Ohjataan päihde- ja mielenterveyspalveluiden piiriin
- Tuetaan nuorta arjessa: kotikuntoutus, päivätoiminta, asumispalvelut, tukiasunnot

- Hankitaan / järjestetään kuntouttavaa toimintaa (Etsivänuorisotyö, työtoiminta, paja- ja työtoiminta, kuntouttava työtoiminta)

Peruspalveluliikelaitos Jytan lastensuojelutiimi asetti tavoitteekseen:

2. Lapsen turvallinen arki tukemalla perheen hyvinvointia ja vanhempien jaksamista

Toiminta-ajatus: Perheen asiantuntijuuden kunnioittaminen ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen.

Menetelmät:

- Perhepalveluja annetaan kaikille palveluja tarvitseville perheille. Perheellä ja lapsella on oikeus saada palvelua ilman lastensuojeluasiakkuutta. Työ tapahtuu monialaisessa verkostossa.
- **Varhainen tuki**, jossa perhe saa tarvitsemansa avun arkeensa. Työmuotoina ovat: neuvolan perhetyö, kotipalvelu, tukihenkilö/tukiperhe-toiminta
- **Perhetyö**, jossa tuetaan leikki-, koulu- ja murrosikäisten lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. Työmuotoina: perhetyön suunnitelma tarvittaessa, kotikäynnit, ohjaus, vertaisryhmätoiminta vauvaperhetyö
- **Tehostettu perhetyö**, jossa työskennellään haastavien perhetilanteiden kanssa. Työmuotoina: asiakas- ja perhetyösuunnitelman laatiminen asiakkaan kanssa, kotikäynnit, vanhemmuuden tukeminen yhdessä tekemisen kautta

Kokkolan kaupungin lastensuojelu asetti tavoitteekseen

3. Vaikeissa olosuhteissa elävien lasten kasvun ja hyvinvoinnin turvaaminen

- Turvataan vaikeissa olosuhteissa elävien lasten kasvua ja hyvinvointia lasta ja vanhempia tukemalla.
- Etsitään keinoja, että lapsi voi asua perheen/ huoltajan kanssa mahdollisimman pitkään
- Turvataan se, että sijaishuolto vastaa lapsen yksilöllisiin tarpeisiin; tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen sekä samanlaisiin valinnan mahdollisuuksiin tulevaisuuden suhteen kuin muillakin lapsilla ja nuorilla on
- Pyritään estämään ylisukupolvista lastensuojelun tarvetta

Menetelmät:

- Asiakslähtöinen työote; asiakkaan kuuleminen ja osallisuus, yhdessä suunnittelemisen ja suunnitelmien toteuttaminen
- Monipuolinen ja intensiivinen työskentelyote; sosiaaliohjaus, intensiivinen perheohjaus/ tehostettu perhetyö, sijaishuolto, eläinavusteinen työskentely, vertaisryhmät
- Läheisten ja jatkuvien ihmissuhteiden ylläpito sekä avo- että sijaishuollossa. Lähtökohtana aina lapsen etu.
- Työtä ohjaavat lastensuojelun laatusuosituksen

Kehittämissuunnitelmat suunnitelmakaudelle

Sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio tulee toteuttaa niin, että toiminta rahoitetaan yhdestä budjetista, palvelun tarpeeseen vastaamisen kiireellisyys on määritelty ja palvelu on yhtenäistä koko alueella. Monitoimijaista yhteistyöverkostoa tulee johtaa tiedolla ja mahdollistaa sen toimintaa joustavilla toimintakäytänteillä. Palveluja ulkoistettaessa tulee kiinnittää erityinen huomio palveluntarjoajan valitsemisprosessiin ja valvontaan.

Perheillä tulee olla tukipalveluja, joita saa myös kotiin (kotipalvelu, perheen kasvatustehtävän tukeminen). Syrjäytymisvaarassa olevia lapsiperheitä tulee intensiivisesti tukea päivittäin vähintään kolmen kuukauden ajan. Mikäli avun tarpeet tunnistetaan ja niihin puututaan jo vauva- ja pikkulapsivaiheessa niin lapsella ja perheellä on hyvät mahdollisuudet aikuisuuteen saakka.

Varhaiskasvatuksessa ja koulussa tulee olla riittävä mitoitus lasten- ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi (avustajat, nuorisotyöntekijät, sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijät, erityistyöntekijät). Henkilökunnan kokonaisvaltaista työhyvinvointia tulee tukea.

Lasten tulee saada leikkiä mahdollisimman pitkään. Leikissä aikuisen rooli on katsoa, ettei kukaan tunne jäävänsä ulkopuoliseksi ja yksin. Tehdään tilaa erilaisille persoonallisuuksille. Työrauhahäiriöissä tulee kuulla lasta/nuorta ja ottaa selvää mikä tarve ei hänellä tyydyty, jos käytös on oppimista häiritsevää.

Ei saisi vähentää tunteja liikunnasta, musiikista/taideaineista ja muista itseilmaisua tukevista aineista. **Nuoren elämänhallinnan tukemiseksi hänen täytyy saada harjoitella sosiaalisten taitojen oppimista ja harjoitella vuorovaikutustaitoja aikuisen tuella.** Enemmän yhteisöllisyyttä ja osallistavaa toimintaa. Vastauksissa todettiin, että kouluihin tulee saada enemmän iltapäiväkerhotoimintaa.

Harrastemahdollisuuksia on lisättävä ja lasten ja nuorten iltapäiväkerhotoimintaan kiinnitettävä huomiota. Erityisesti 3 -6 luokkalaisille on tarjottava jotakin mielekästä tekemistä koulupäivän jälkeen. Vastajat kaipaavat alakouluikäiselle koululta, kerhojen lisäksi, avointa tilaa, jossa voi vain olla koulupäivän päätteeksi (pitkä aika olla yksin kotona ennen vanhempien paluuta töistä). On hyvä löytää tehokkaat tavat, joilla voidaan puuttua viihteelliseen, elämänrytmiä häiritsevään netinkäyttöön (unirytmii, valveillaolon keskittymiskyky). Nuorten osallisuutta voidaan lisätä kutsumalla heitä mukaan toiminnan suunnitteluun.

Kokonaisvastuu ja – näkemys lasten ja nuorten palveluista sekä hyvinvoinnin tilasta kunnassa tulee määrittää selkeämmin; kuka tekee ja kuinka tehdään. Kunnan vastuulla on hyvinvoinnin edistäminen. Yhteistyön ja moniammatillisuuden kehittäminen on tärkeää. Varsinkin riskissä olevien perheiden ja lasten kanssa toimijoiden yhteistyötä ja tiedonkulkua tulee parantaa.

Päihde- ja mielenterveyspalvelut tulee paremmin mitoittaa nuoren tarpeisiin. Lasten ja nuorten tulee hyvissä ajoin saada apua mielenterveysongelmiin ja avun tulee olla helposti saatavilla. Kuntoutussuunnitelmat tulee laatia laaja-alaisesti ja saada niiden toteutus ammatillisesti toimimaan.

Tilojen/ rakennusten, joissa lapset ja nuoret ovat, **kuntoon** kiinnitettävä huomiota (terveet rakenteet, ilmanvaihto ja -paine, sisäilman laatu). Tulee varata tiloja matalakynnyksiselle toiminnalle (esteetön tulo, helppo löytää, palvelu ei edellytä erillisiä varauksia/ lähetteitä).

Säästötoimia ei saa kohdistaa varhaiskasvatus-, koulu -, sosiaali- ja terveystoimeen. Neuvolat, lastensuojelu ja perhepalvelut tulee olla hyvin resursoitu. Tulisi tehdä laskelmia, joiden avulla näytetään ongelmia ennaltaehkäisevän työn kustannusvaikuttavuus korjaavaan työhön.

Palvelujärjestelmän tulisi kehittää lapsen/nuoren iänmukaisten tarpeiden tunnistamista, työmenetelmiä ja työmenetelmäosaamista. Tässä työssä tulee olla oma suunnitelma ja struktuuri, että toimitaan samansuuntaisesti ja oikealla tavalla.

Lasten ja nuorten **ravitsemukseen ja terveellisiin elämäntapoihin** tulee kiinnittää huomiota. **Neuvolapalvelut perheen tukena tulisi kestää pidempään kuin tällä hetkellä on.** Monet vanhemmat tarvitsevat ohjausta vanhemmuuteen.

Suunnitelman toteuttamisen seuranta

Suunnitelmaa seurataan raportoinnilla vuosittain. Raportti toimitetaan syyskuussa tiedoksi Kokkolan sosiaali- ja terveyslautakunnalle, Peruspalveluliikelaitos Jytan peruspalvelulautakunnalle, suunnitelma- alueen kunnan/kaupunginhallituksille sekä – valtuustoille ja Kokkolan nuorisovaltuustolle.

Seurantatyöryhmänä toimii suunnitelman alulle panneet yhteistyötahot ja heidän nimeämänsä edustajat (Kokkolan kaupunki/ sosiaali- ja terveystoimet ja Peruspalveluliikelaitos Jyta). Raportin teossa kuullaan Kokkolan nuorisovaltuuston edustajaa.

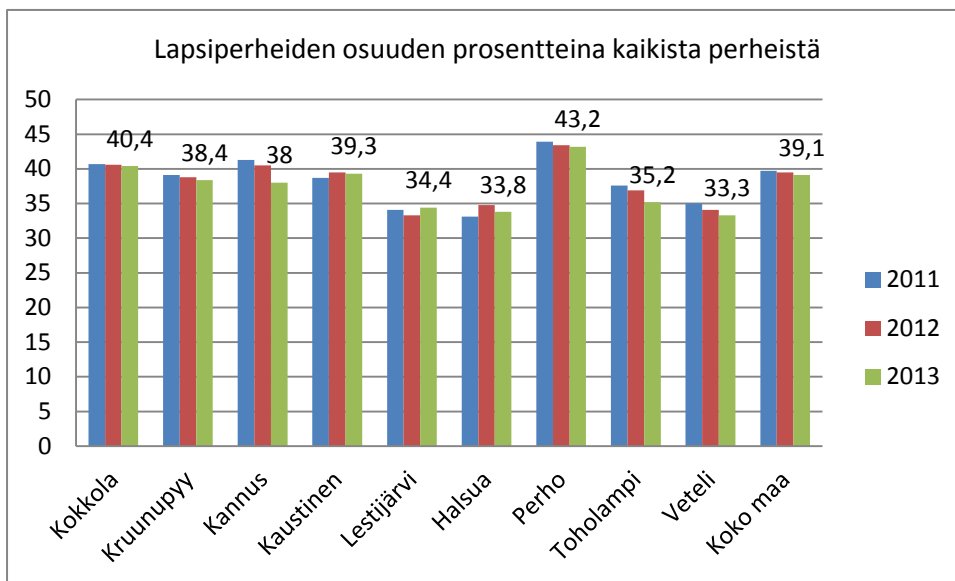
Indikaattorit kootaan sähköisen hyvinvointikertomuksen indikaattoreista. Keskeisiä seurannan kohteita ovat: lasten ja nuorten hyvinvoinnin muutokset, palvelujärjestelmän toimivuus ja kasvuympäristön tilanne sekä suunnitelman tavoitteiden toteutuminen.

INDIKAATTORITieto

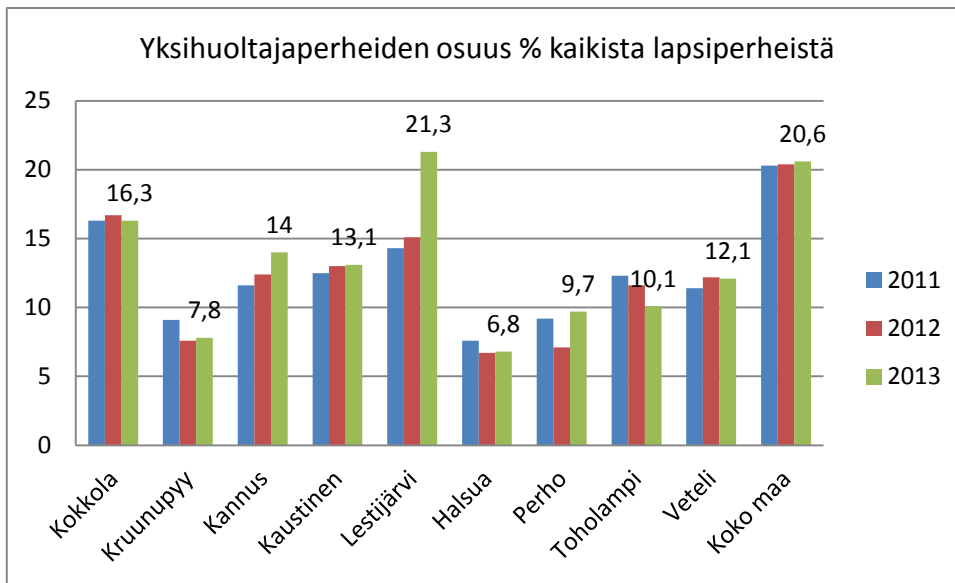
Taulukko 1

Eri ikäryhmien osuudet väestöstä	0 - 6- vuotiaat	0 - 6- vuotiaat % väestöstä	7 - 15- vuotiaat	7 - 15- vuotiaat % väestöstä	16 - 24- vuotiaat	6 - 24- vuotiaat % väestöstä
Kokkola	4338	9,2	5335	10,9	5144	11,3
Kruunupyö	542	8,1	657	11	734	9,9
Kannus	505	8,9	617	11,6	653	10,9
Kaustinen	404	9,4	423	10,5	449	9,9
Lestijärvi	52	6,4	82	9,9	81	10
Halsua	70	5,7	113	9,3	114	9,2
Perho	349	12,1	291	15,6	450	10,1
Toholampi	297	8,9	330	12,2	409	9,8
Veteli	276	8,3	304	9	302	9,1

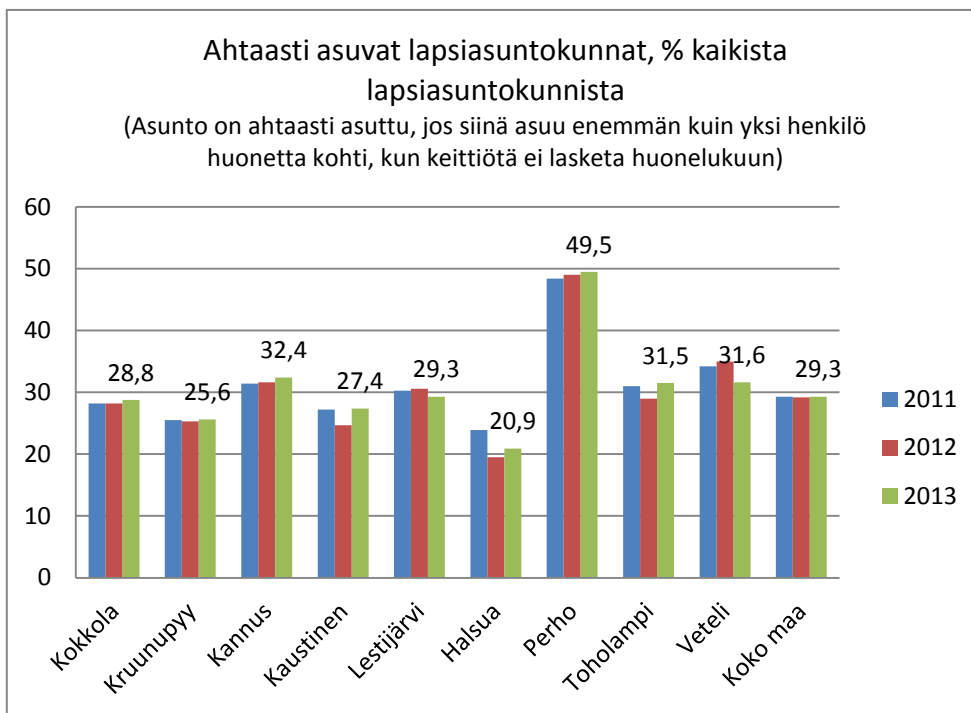
Taulukko 2

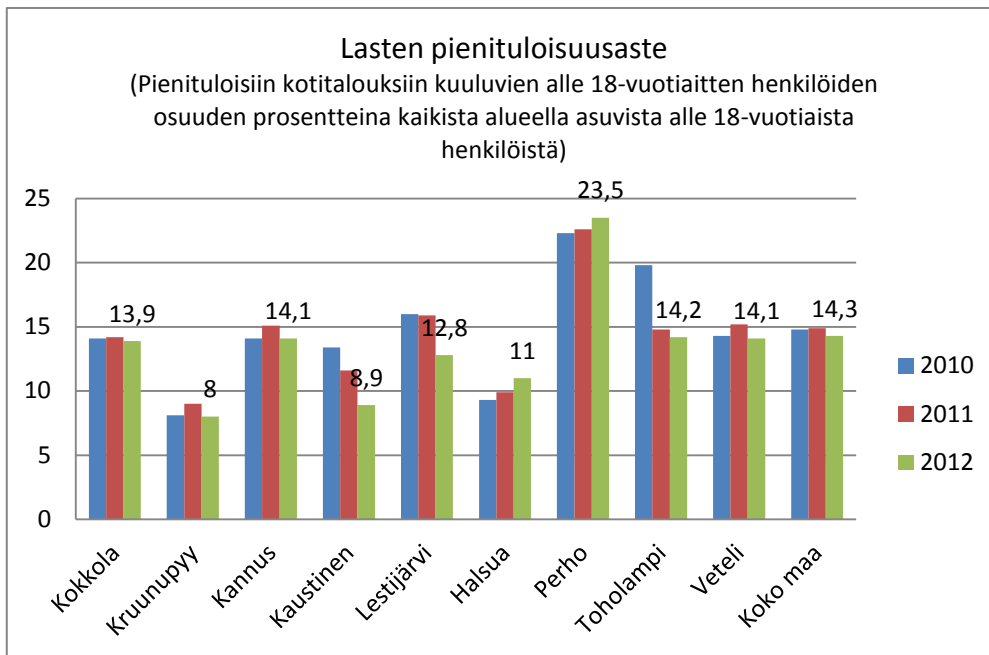
Taulukko 3

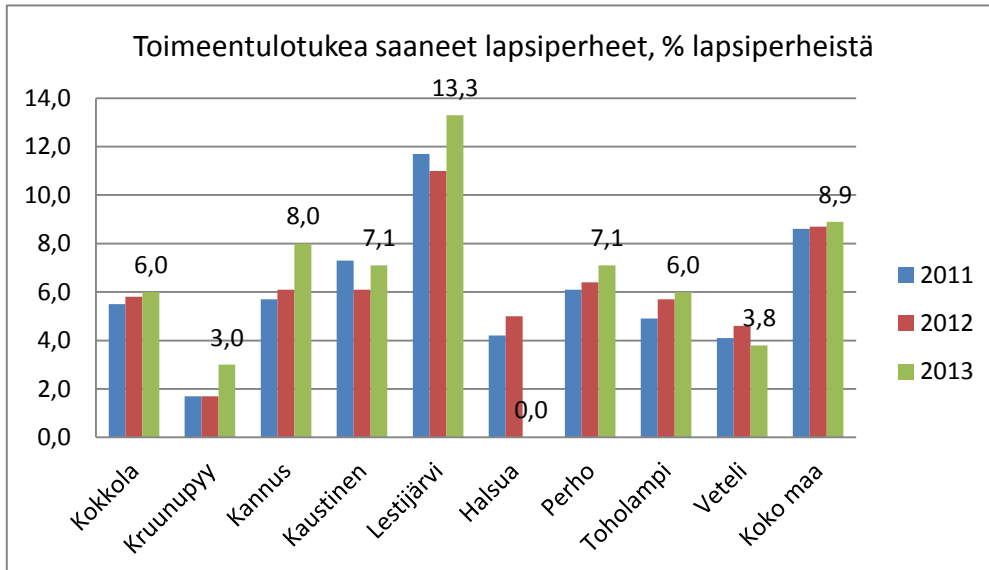
Taulukko 4

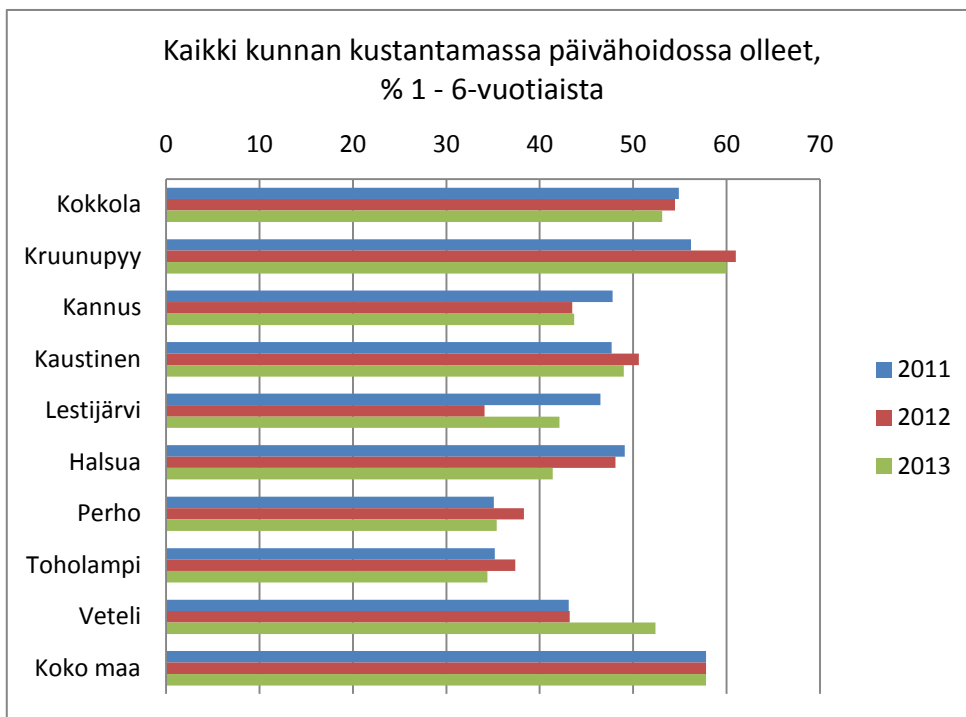
Taulukko 5

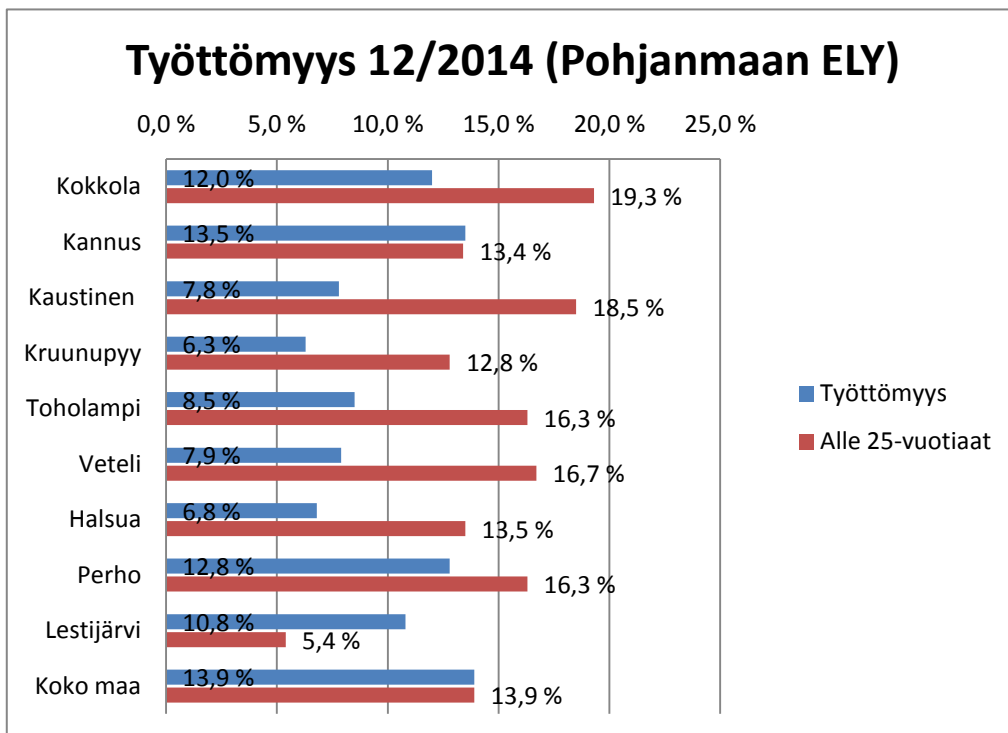
Taulukko 6

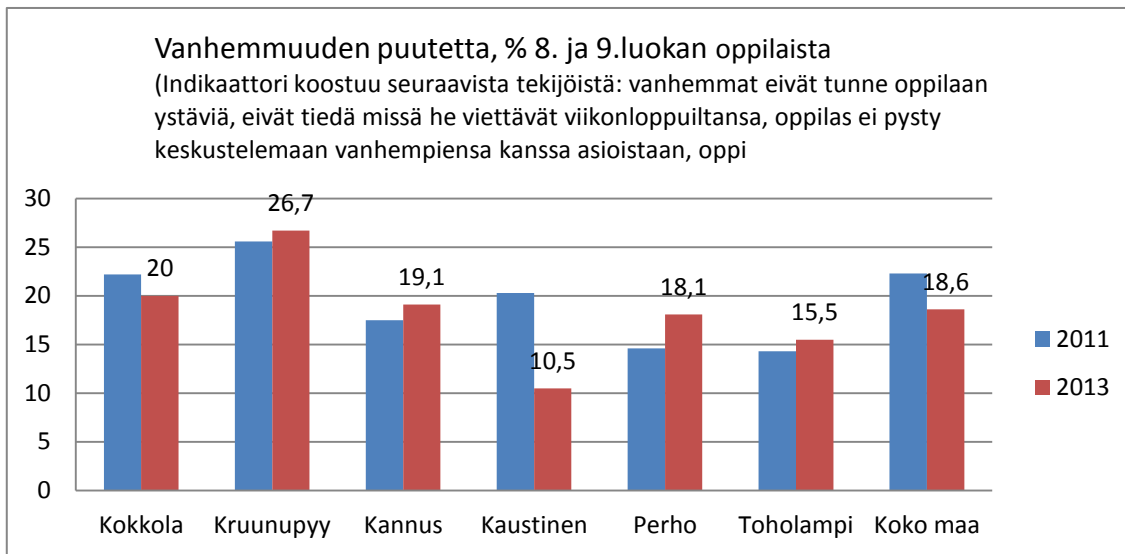
Taulukko 7

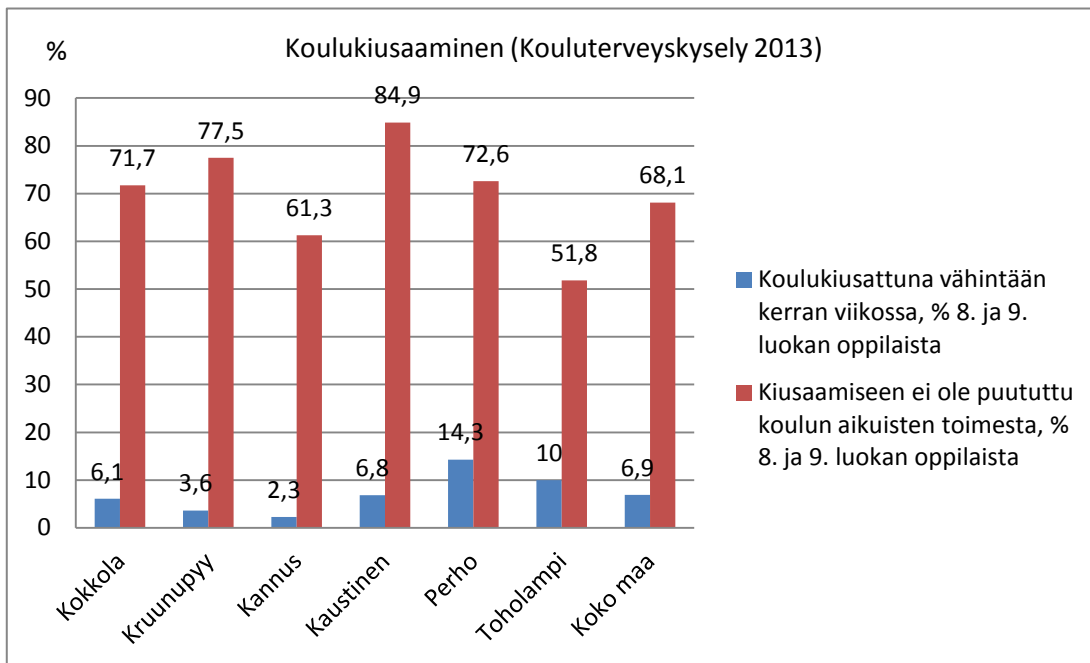
Taulukko 8

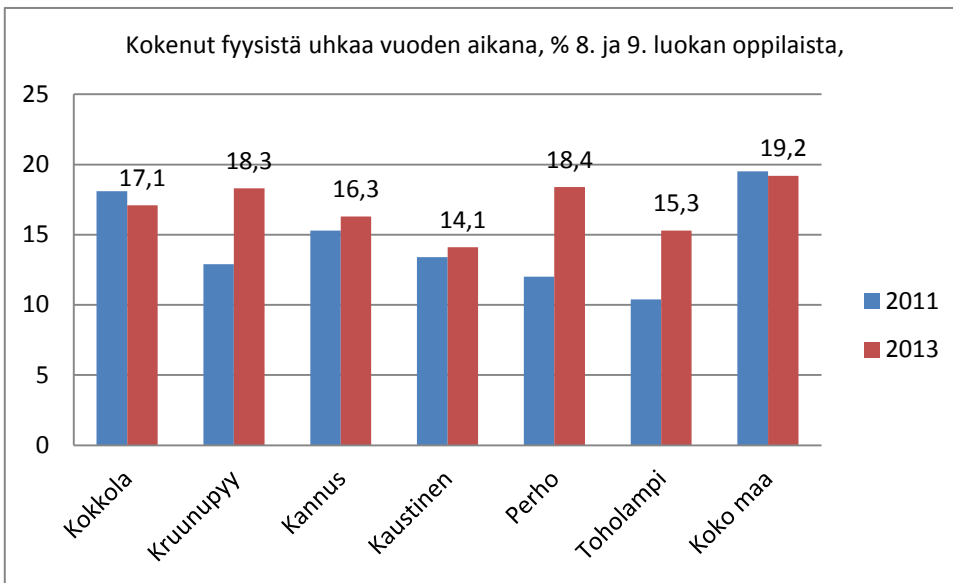
Taulukko 9

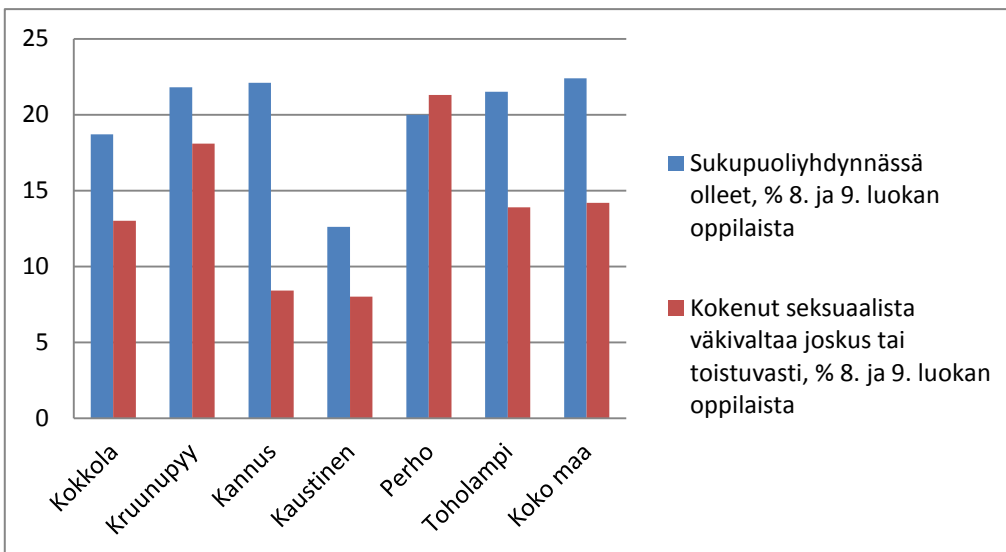
Taulukko 10

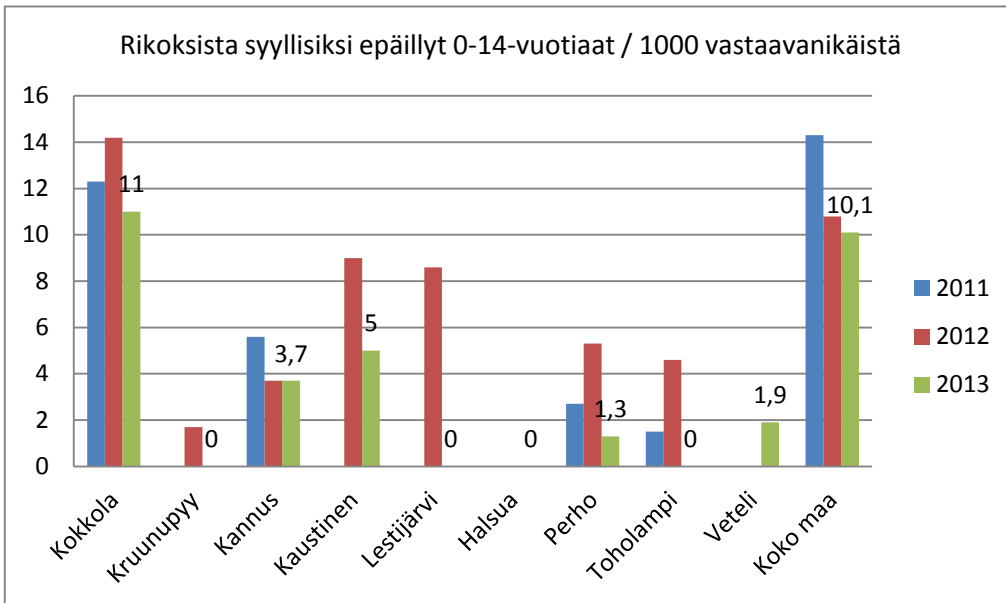
Taulukko 11

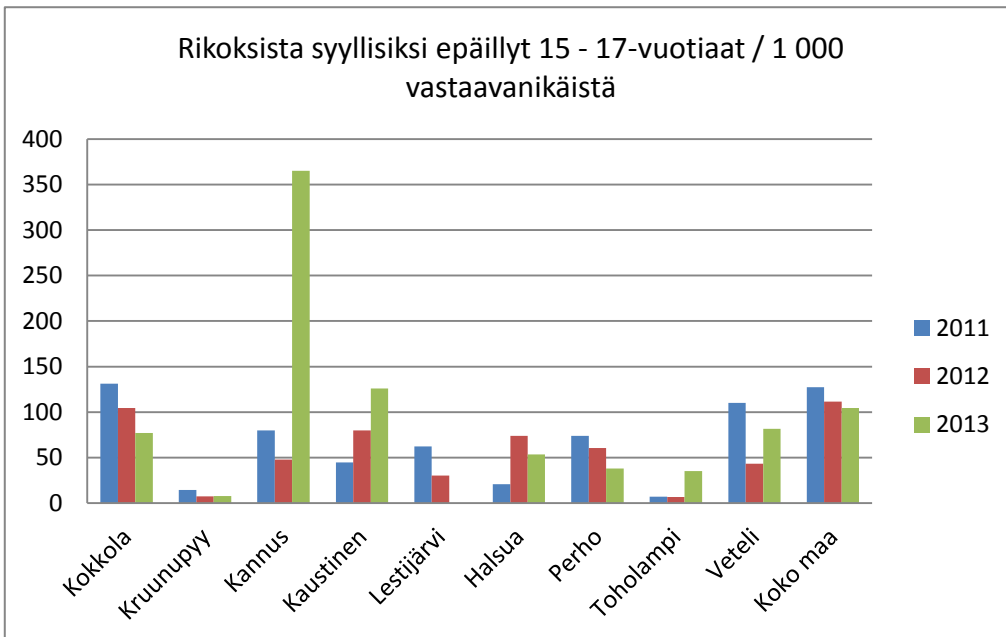
Taulukko 12

Taulukko 13

Taulukko 14

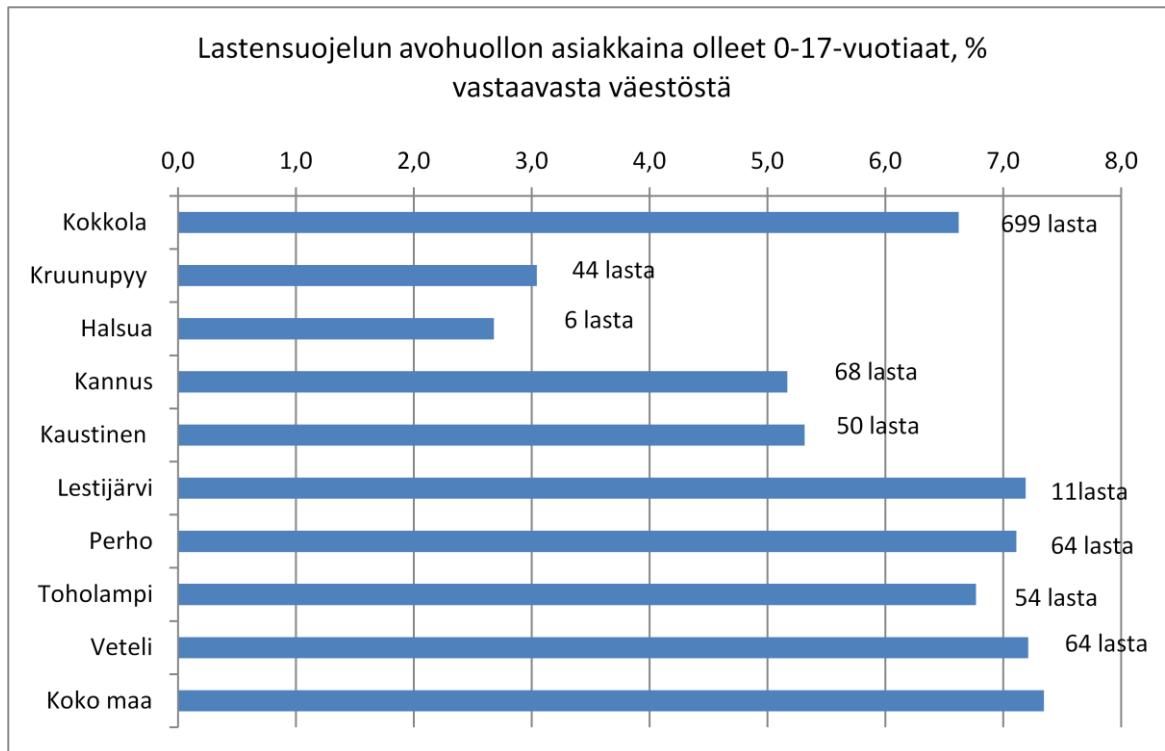

Lastensuojeluilmoitukset 2013

Taulukko 15

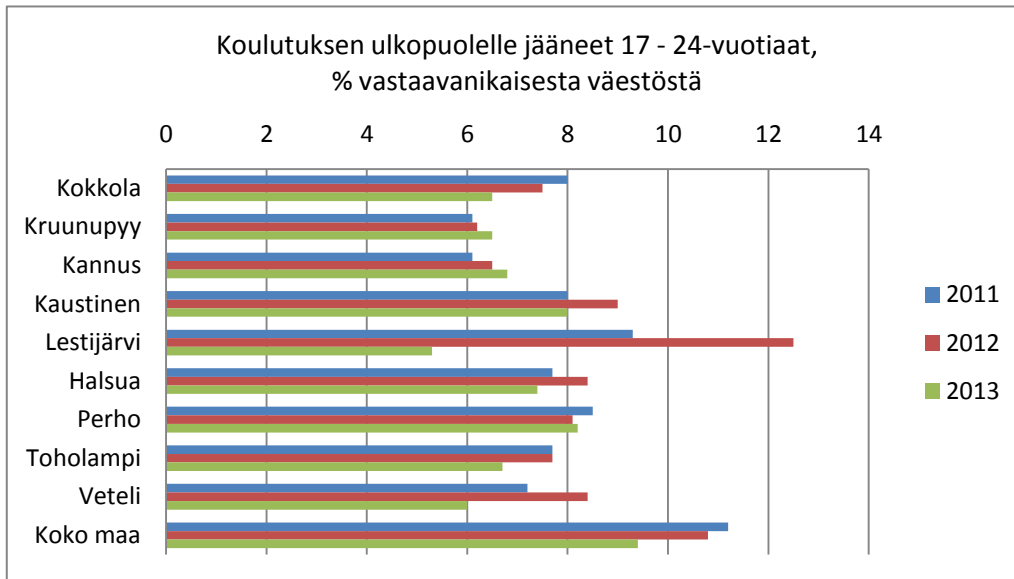
	Kokkola	Kruunupyy	Halsua	Kannus	Kaustinen	Lestijärvi	Perho	Toholampi	Veteli
Lastensuojeluilmoitusten määrä	1 262	76	5	84	87	11	22	30	35
Lasten lukumäärä	696	37	..	50	35	11	17	24	27

Taulukko 16

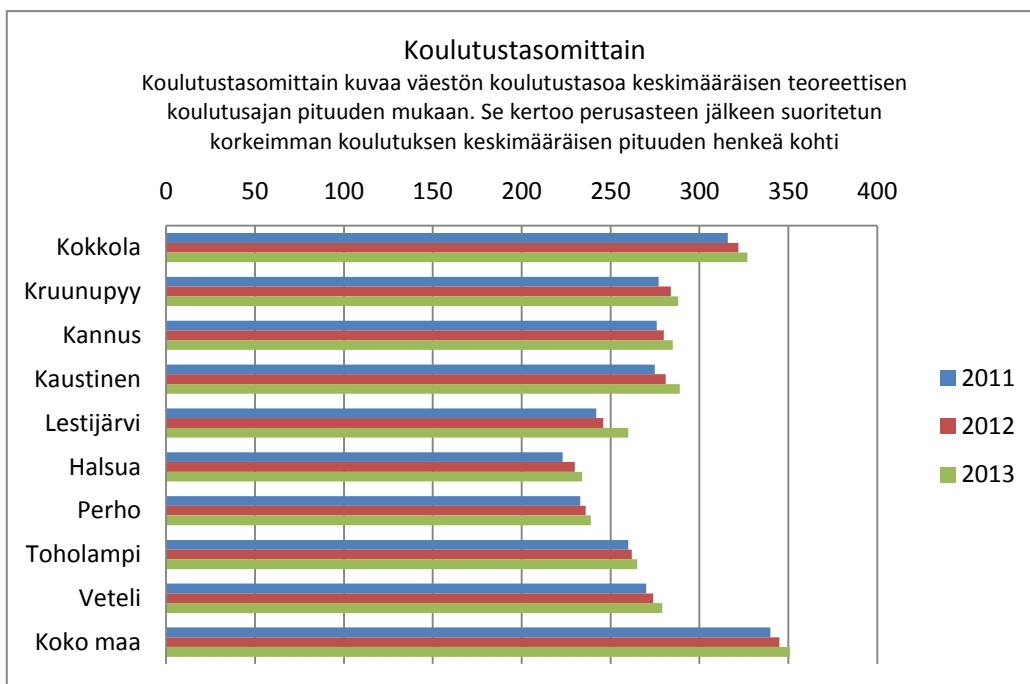

Taulukko 17

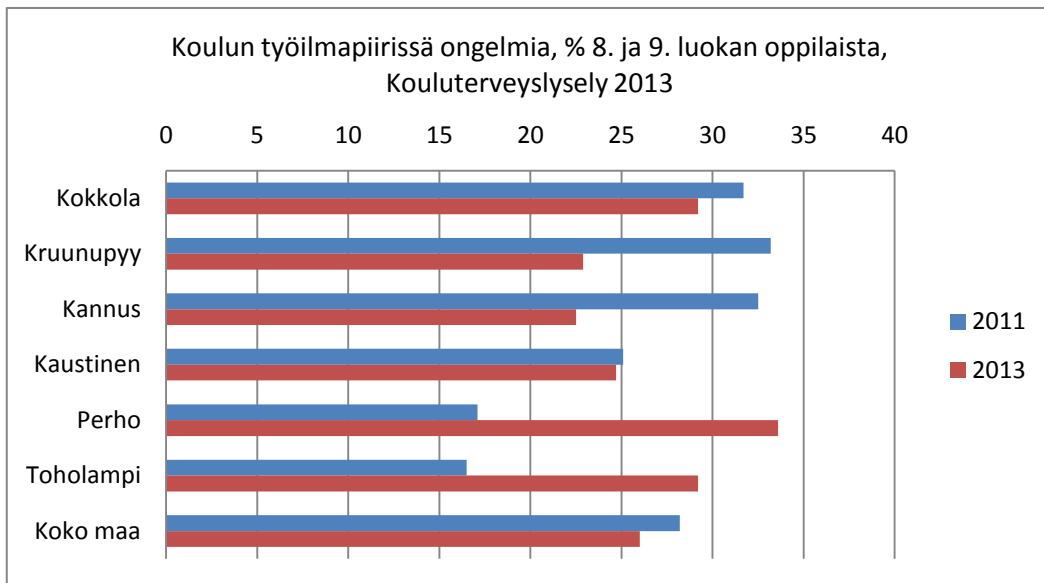
Koulu ja oppiminen

Taulukko 18

Taulukko 19

Kouluterveyskysely Keski-Pohjanmaalla 2013

Kouluterveyskysely 2013 Keski-Pohjanmaa

Kouluterveyskyselyn 2013 mukaan nuorten terveys- ja hyvinvointitilanne on Keski-Pohjanmaalla ja Kruunupyöyssä monelta osin selvästi parantunut, joskin parantamista riittää edelleen. Terveellisten elintapojen osalta myönteinen kehitys jatkuu.

Sekä peruskoululaisten että lukiolaisten viikoittainen alkoholinkäyttö ja säännöllinen humalaan juominen ovat vähentyneet 2000 -luvun alkuvuosista. Raittiiden osuus on Keski-Pohjanmaan 8.- ja 9.- luokkalaisista 60 prosenttia, lukiolaista 39 prosenttia ja ammattiin opiskelevista 26 prosenttia. Päivittäin tupakoivien osuus on vähentynyt vuosituhannen vaihteesta puoleen peruskoululaisten ja lukiolaisten osalta. Ammattiin opiskelevista tupakoi 34 %.

Reipasta liikuntaa harrastavien määrä on lisääntynyt. Puolet ammatillisten oppilaitosten oppilaista, kolmasosa peruskoulun 8. ja 9.luokkalaisista ja n. 70 prosenttia lukiolaisista liikkuu vapaa-ajallaan yli tunnin viikossa.

Vaikka elintavoissa on tapahtunut paranemista, perusasiat kuten ravinto, lepo, liikunta ja seksuaaliterveys on jatkossakin pidettävä puheenaiheina. Peruskoululaisista 25 prosenttia, lukiolaisista 31 prosenttia ja ammattiin opiskelevista 47 prosenttia nukkuu arkisin alle 8 tuntia yössä. Kolmannes peruskoululaisista ja lukiolaista sekä lähes puolet ammattiin opiskelevista liikkuu edelleen liian vähän.

Aamiainen ja koululounas jätetään usein väliin. Peruskoululaisten ylipaino yleistyi varsinkin pojilla. Suun ja hampaiden hoidossa on parantamisen varaa. Peruskoululaisista puolet, pojista lähes 70 prosenttia harjaavat hampaansa harvemmin kuin kahdesti päivässä.

Seksuaaliterveystiedot ovat huonontuneet. Hyvät tiedot seksuaaliterveydestä oli kyselyn mukaan vain 16 prosentilla Keski-Pohjanmaan peruskoulun 8.- ja 9.- luokkalaisista. Poikien osalta luvut ovat vielä huonommat.

Keski-Pohjanmaalla peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaista 16 % sanoo, että väkivaltatilanteet haittaavat työskentelyä koulussa. eli noin 230 oppilasta. 7 % on koulukiusattuna vähintään kerran viikossa eli noin 100 oppilasta ja 4 % on osallistunut kiusaamiseen vähintään kerran viikossa eli noin 60 oppilasta. Heistä 69 % sanoo, että kiusaamiseen ei ole puututtu koulun aikuisten toimesta.

Tyttöjen oireilu on yleistä ja tytöt oireilevat huomattavasti poikia enemmän, mutta hakevat myös poikia useammin ongelmiinsa apua. Päänsärkyä, niska- ja hartiakipuja on noin 40 prosentilla peruskoulun ja lukion tytöistä. Myös kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta esiintyy 17 prosentilla peruskoulun ja 16 prosentilla lukion tytöistä.

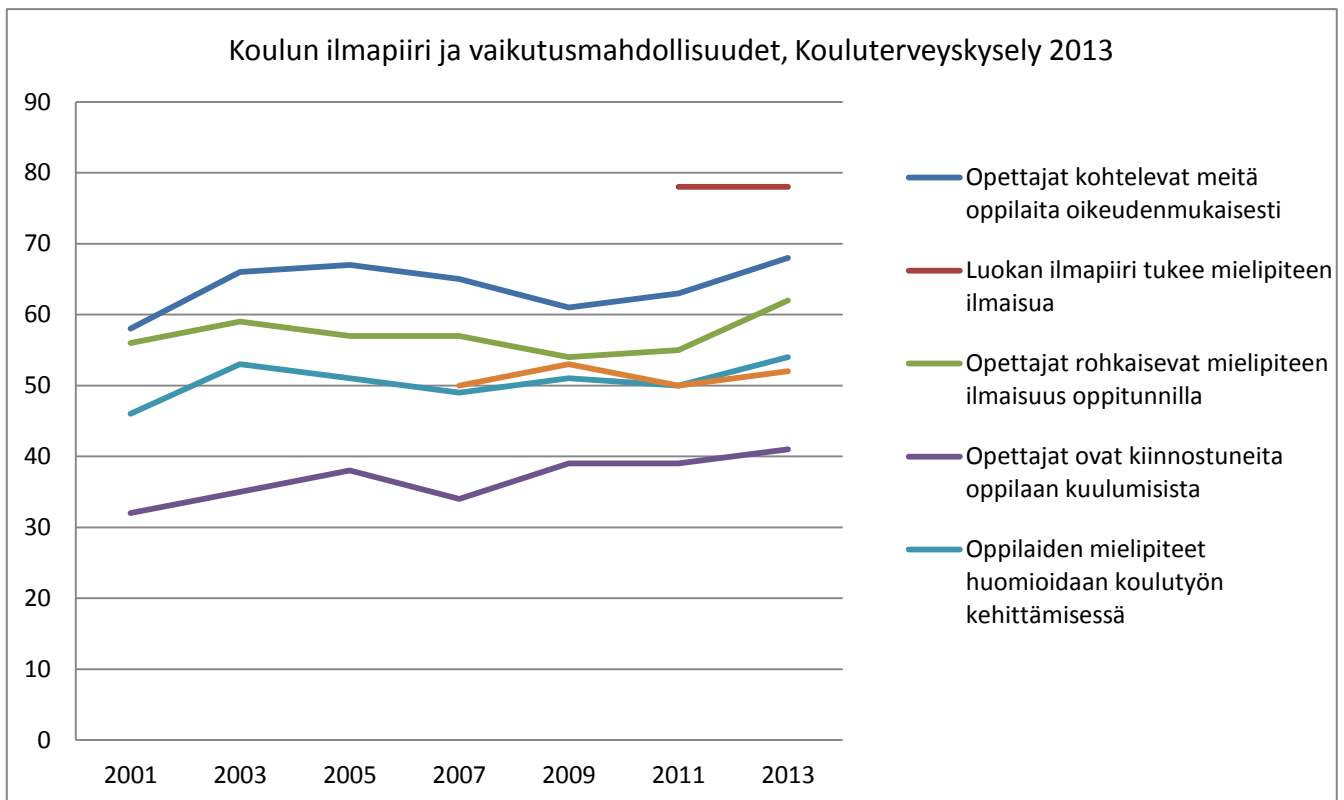
Moni on hakenut apua masentuneen tai ahdistuneen mielialan vuoksi. Avun saaminen koetaan vaikeammaksi Keski-Pohjanmaalla kuin muualla Suomessa.

Lukiolaisten ja ammattiin opiskelevien terveys- ja hyvinvointierot ovat suuria.

Vuoden 2013 Kouluterveyskyselyyn vastasi Keski-Pohjanmaalla 1 416 peruskoulu 8.-9.luokan oppilasta, 727 lukio 1.-2. vuoden opiskelijaa ja 836 1.-2. vuoden ammattiin opiskelevaa nuorta.

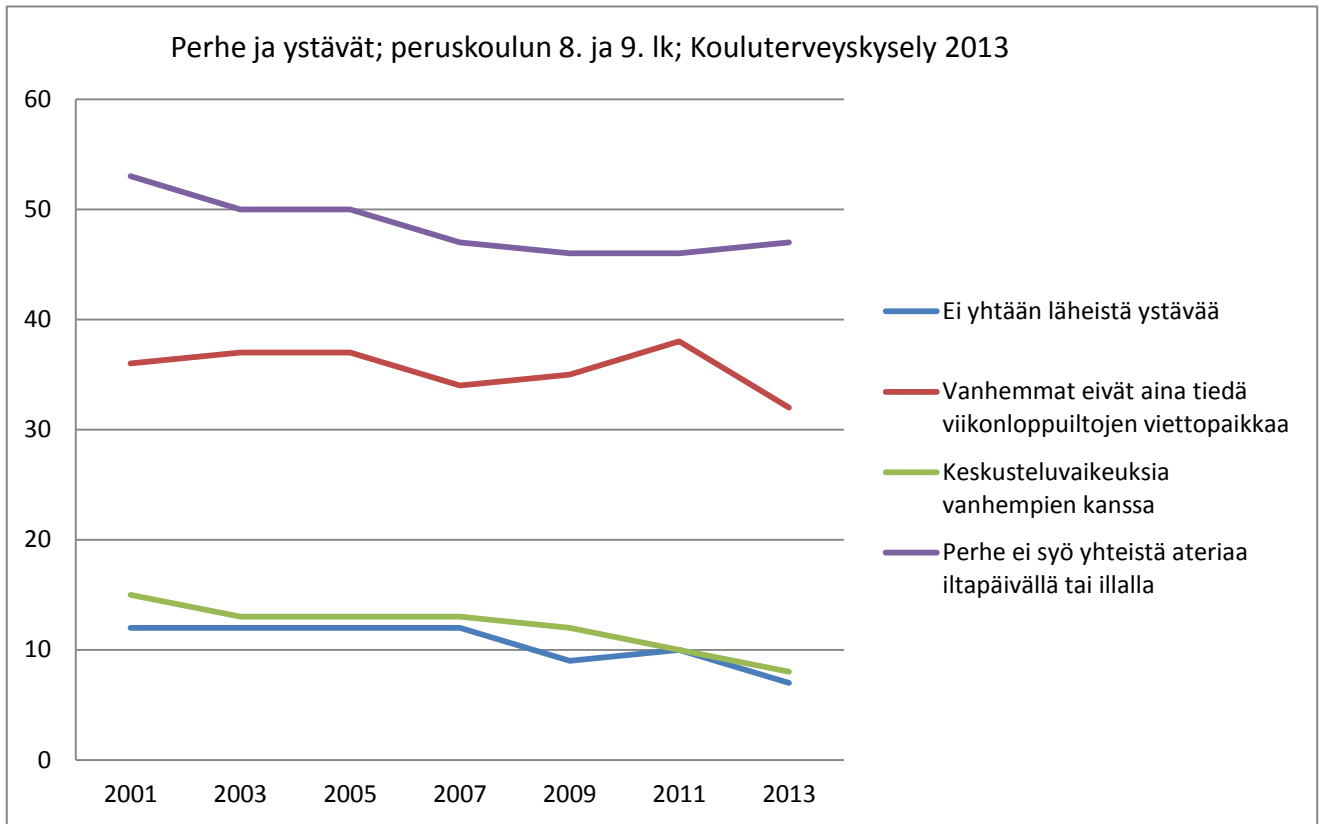
Osallisuus koulussa on parantunut. Yhä useampi nuori tietää, miten voi vaikuttaa koulun asioihin

Taulukko 20

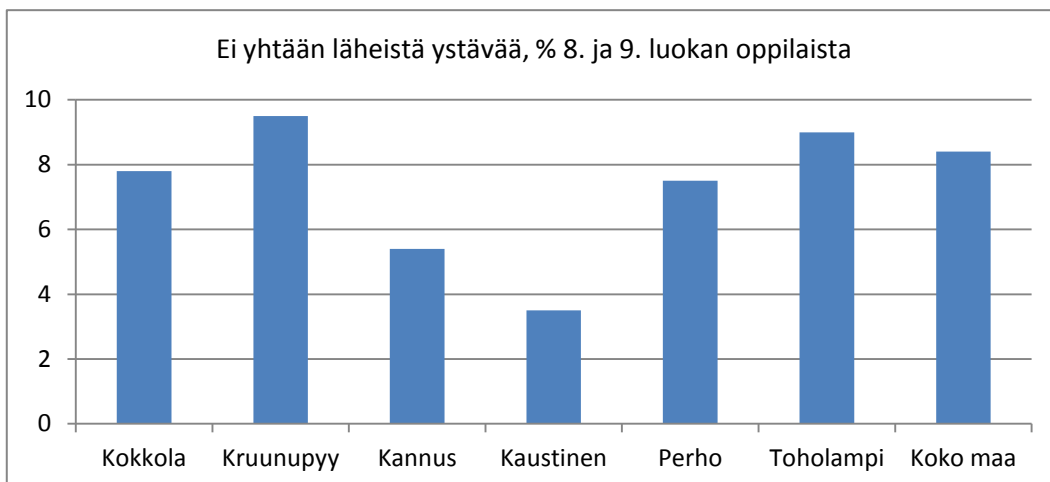

Taulukko 21

Koti, koulu ja ystävät ovat hyvinvoinnin perusta

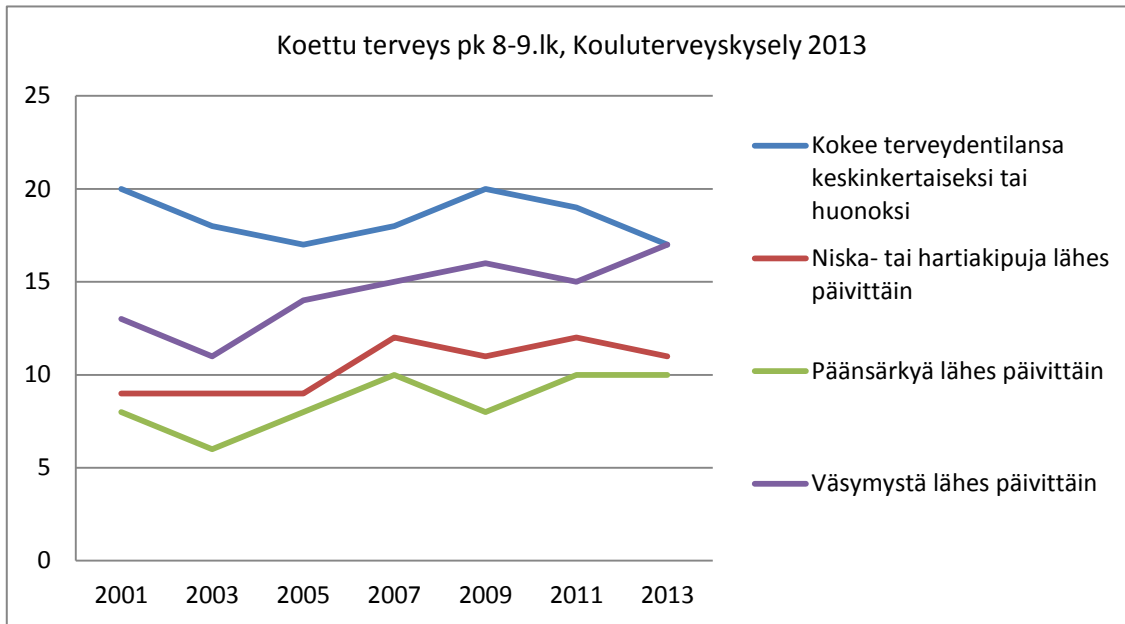

Taulukko 22

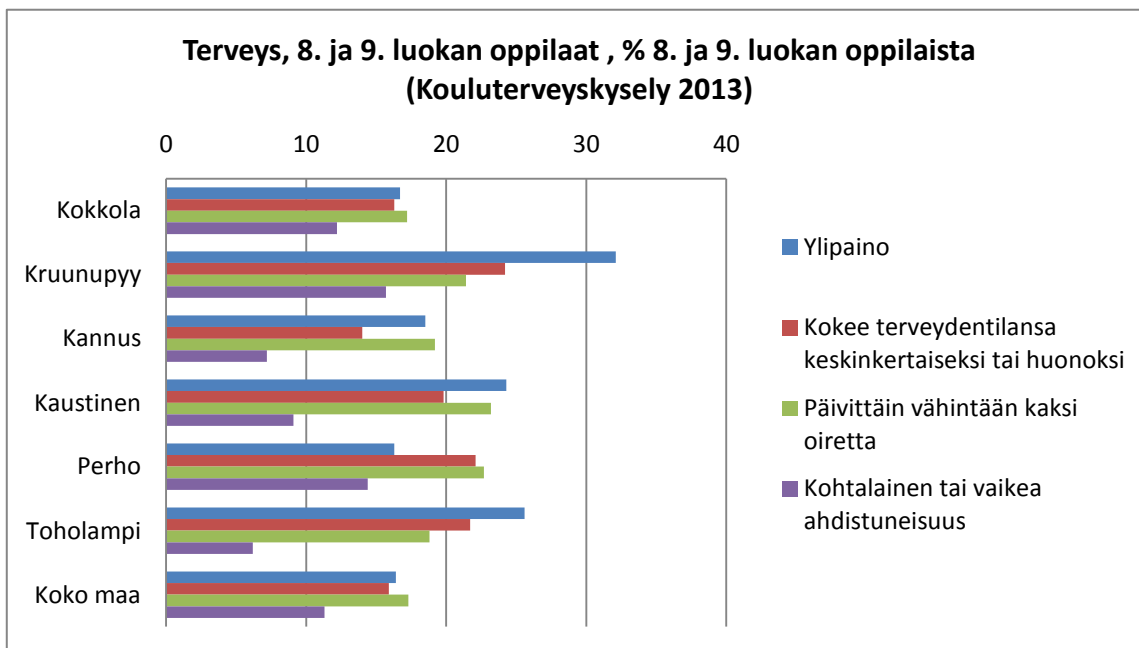

Taulukko 23

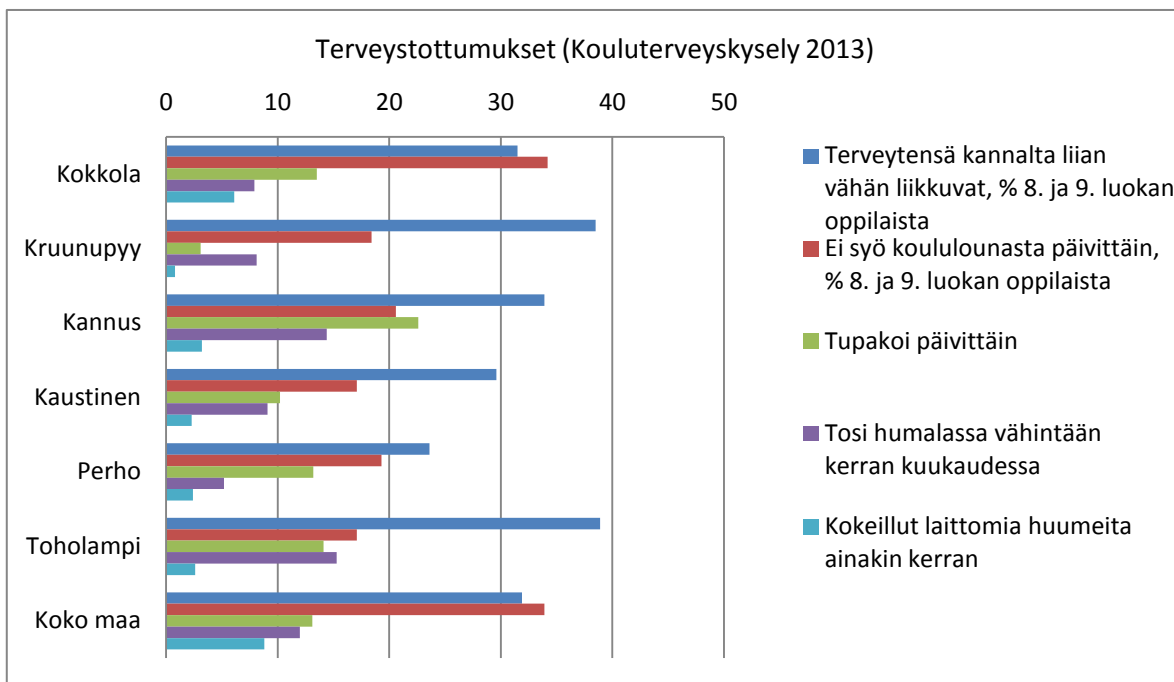
Koettu terveys on kohentunut

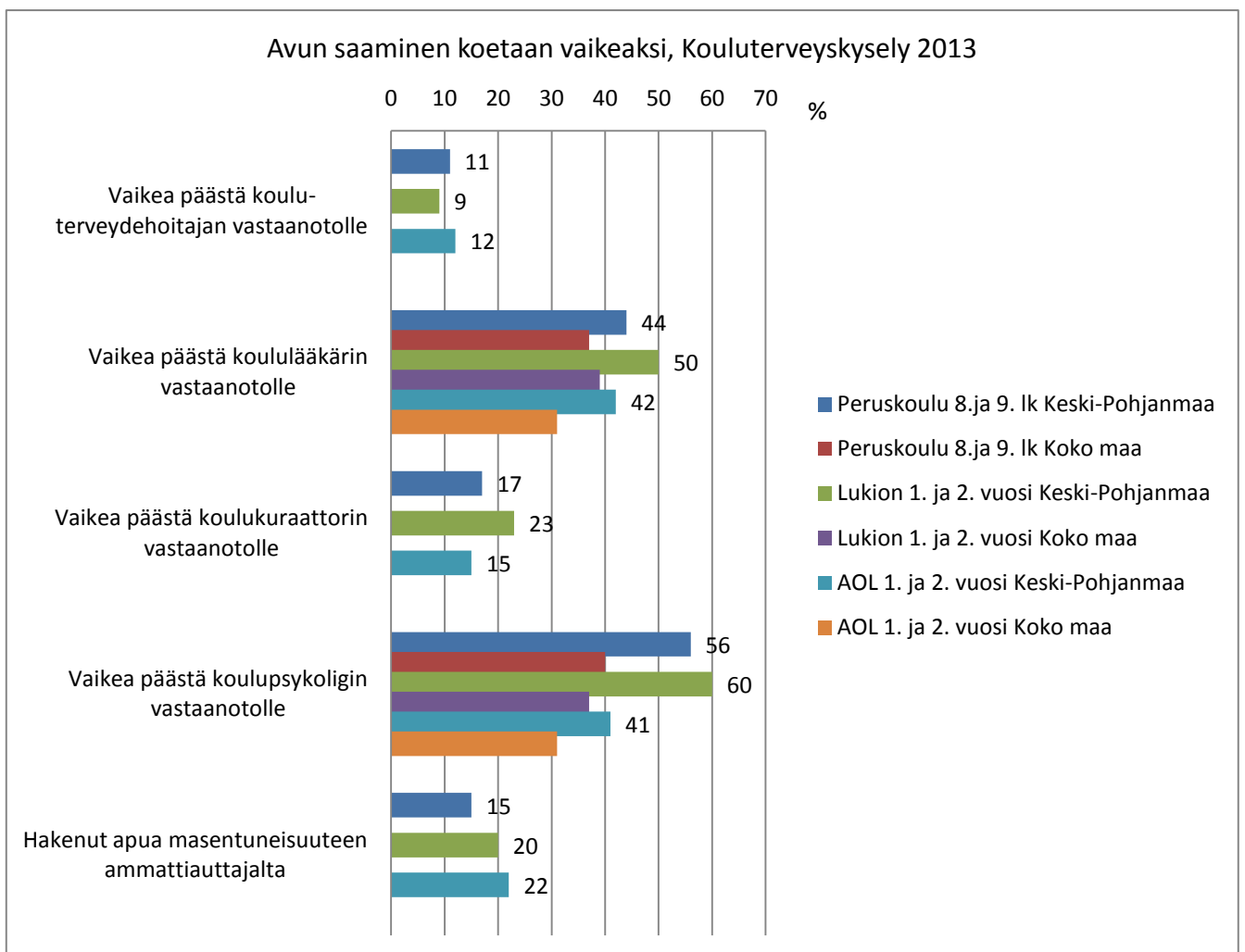
Taulukko 24

Taulukko 25

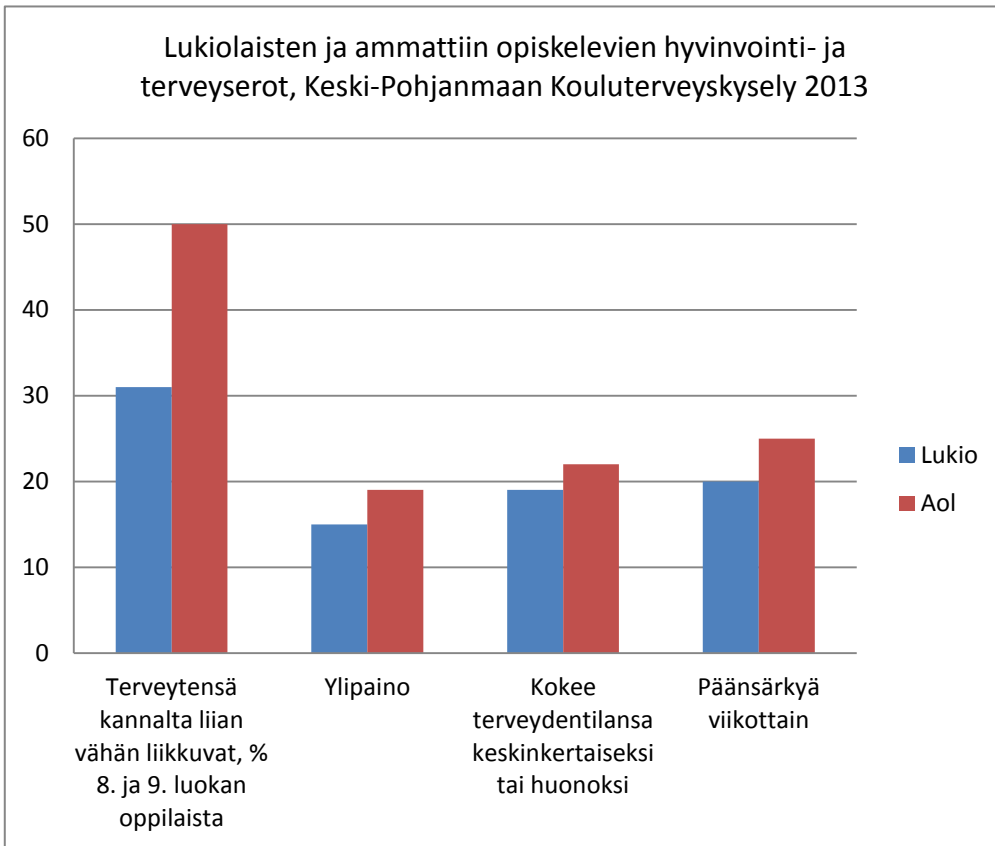

Taulukko 26

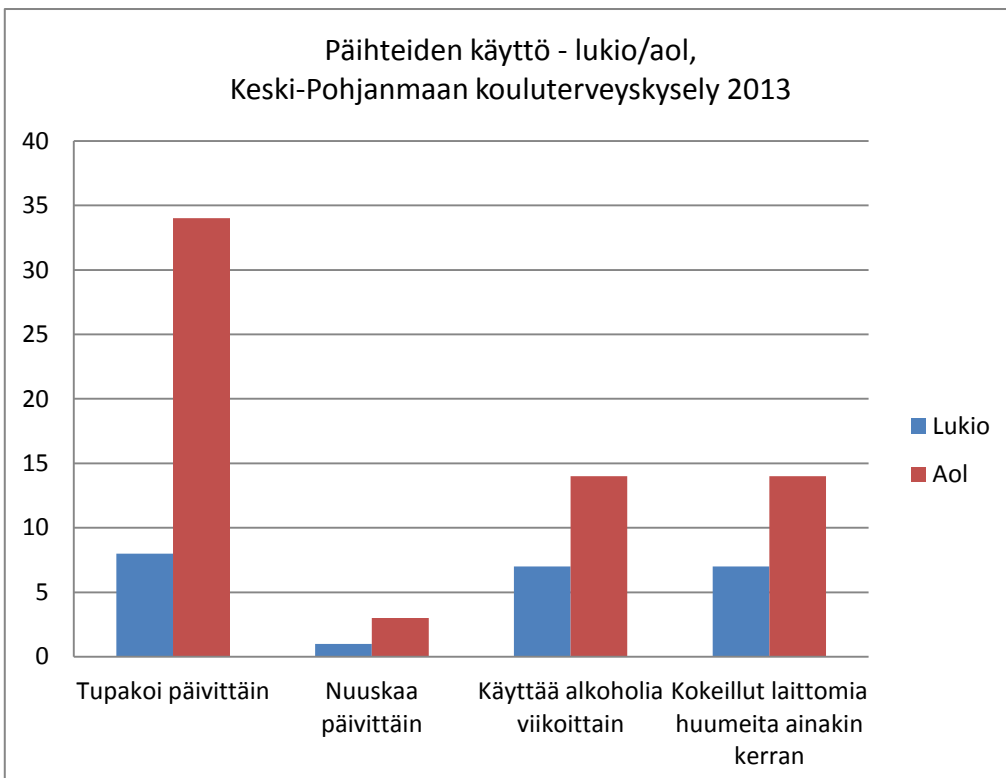

Lukiolaisten ja ammattiin opiskelevien terveys- ja hyvinvointierot ovat suuria

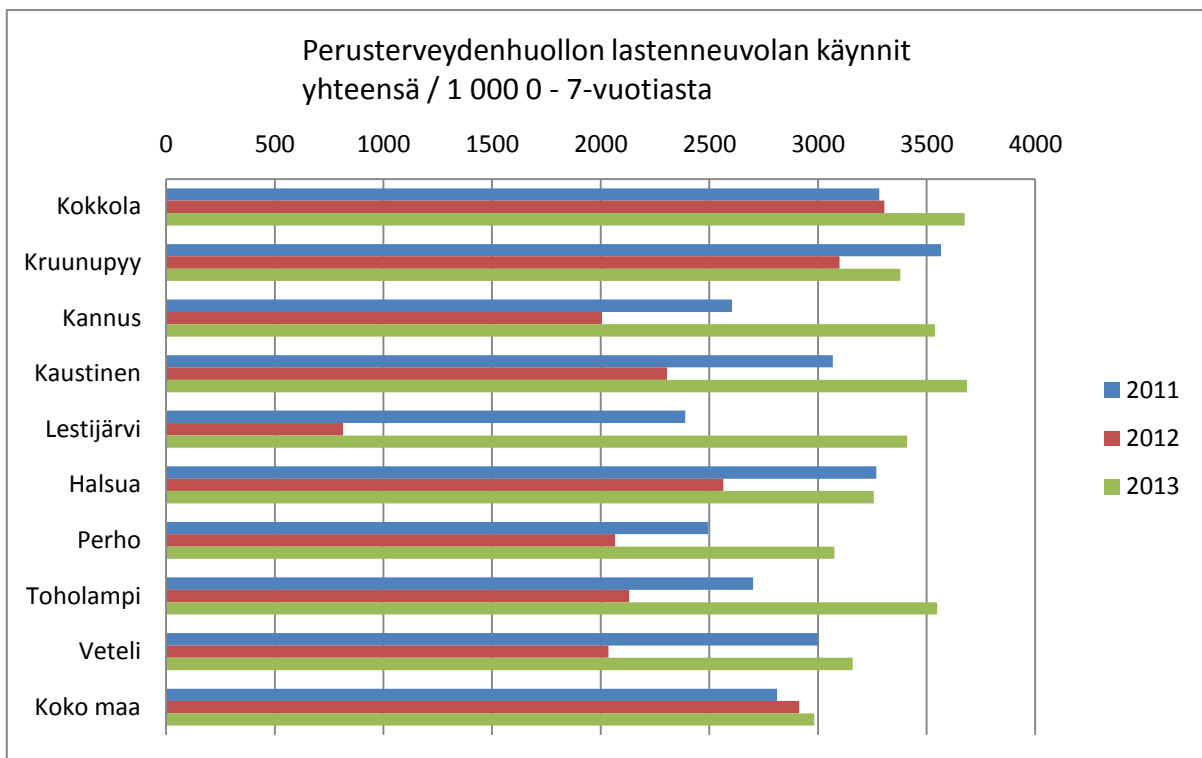
Taulukko 27

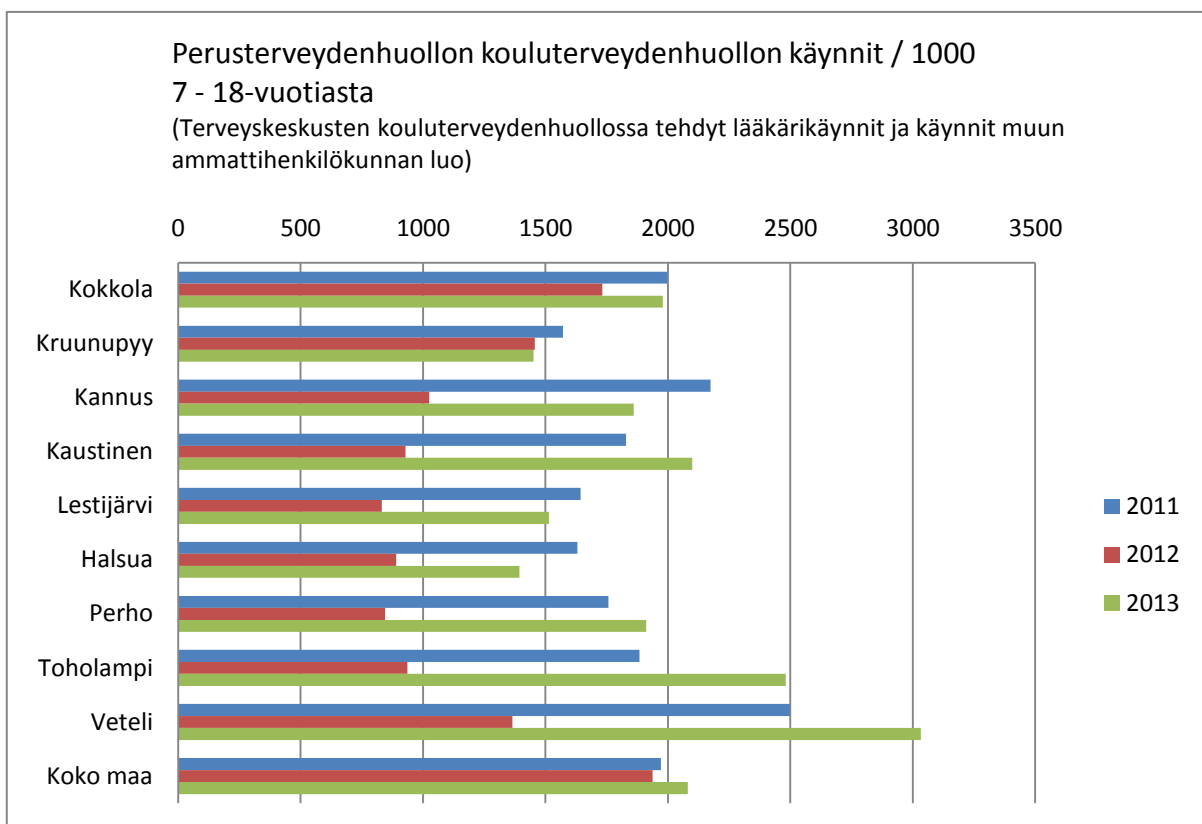
Taulukko 28

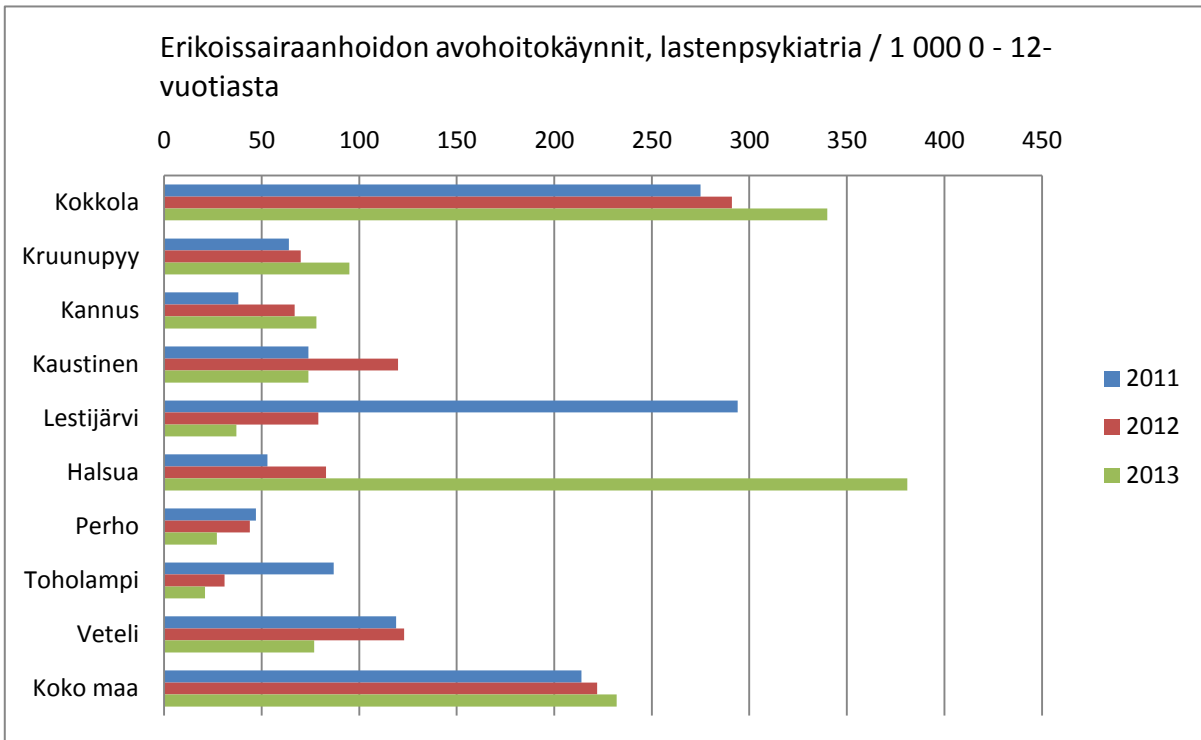
Taulukko 29

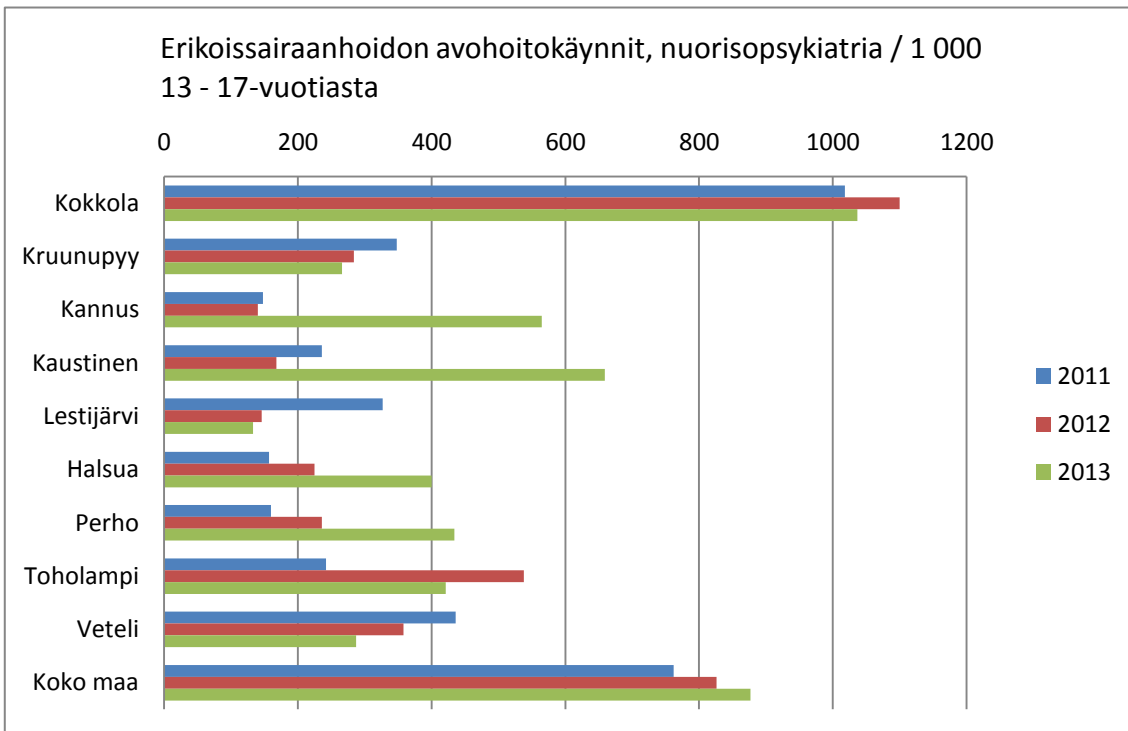
Taulukko 30

Taulukko 31

Taulukko 32

VÄESTÖ

Väestö 31.12.(id.127 info

Taulukko 33

		Vuosi 2013	Väestöennuste 2020
yhteensä	Halsua	1229	1072
	Kannus	5675	5422
	Kaustinen	4288	4221
	Kokkola	47031	49466
	Lestijärvi	818	733
	Perho	2923	2752
	Toholampi	3381	3280
	Veteli	3332	3176
	Kruunupyy	6682	6666

Väestöennusteindikaattori on laadittu vuonna 2012. Indikaattori ilmaisee ennusteen vuoden 2020 lopun väkiluvusta. Ennusteen lähtöväkilukuina ovat olleet vuoden 2008 lopun väkiluvut 1-vuotisikäryhmittäin sukupuolen mukaan. Tilastokeskuksen käyttämä väestöennustemenetelmä on ns. demografinen komponenttimalli, jossa väestön tuleva määrä ja rakenne lasketaan ikäryhmittäisten syntyvyys-, kuolevuus- ja muuttokerrointen avulla. Kertoimet on laskettu viime vuosien väestönkehityksen perusteella.